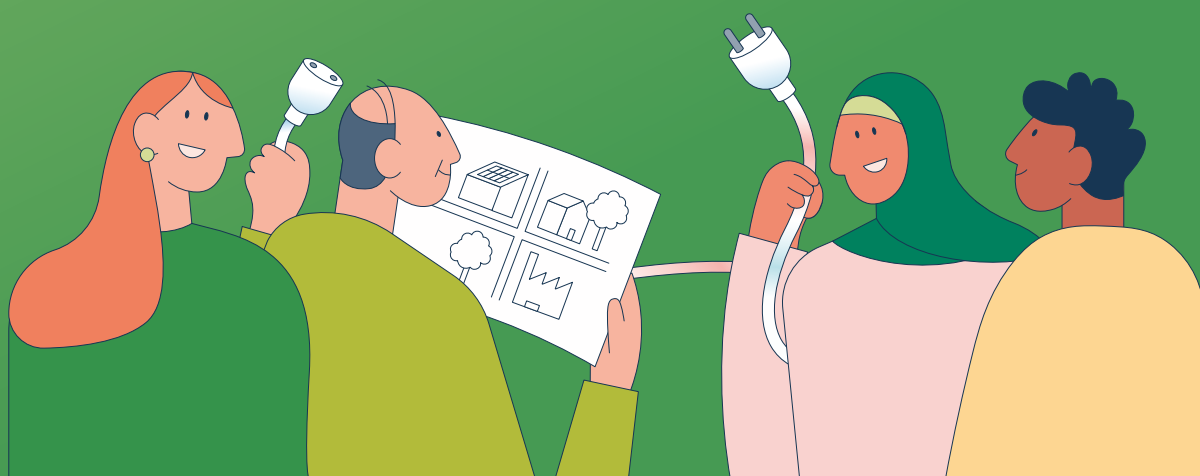

Voortgangsrapportage 2024

'Energie van Soest'

2024-2030

Voorwoord

In Soest werken we samen aan een toekomst waarin iedereen toegang heeft tot schone en betaalbare energie. Deze voortgangsrapportage laat zien wat er het afgelopen jaar is bereikt en welke stappen we samen nog kunnen zetten. De energietransitie raakt iedere inwoner en ondernemer. Of het nu gaat om energiebesparing, duurzame opwekking of betaalbaarheid. Daarom staat in het nieuwe energieprogramma de ervaring van de inwoner centraal: wat betekent de transitie voor huishoudens, ondernemers en buurten?

In 2024 werkten we hard aan het nieuwe programma, wat de raad in november vaststelde. En ondertussen ging het echte werk natuurlijk gewoon door. Zo richtten ondernemers de eerste energiecoöperatie op bedrijventerrein de Soestdijkse Grachten op. En de Soester Energiecoöperatie zette mooie stappen in met name Overhees, waar we warmte uit de vijvers willen winnen om woningen van het aardgas af te kunnen halen. We brachten samen met vrijwilligers bij heel veel huishoudens kleine energiebesparende maatregelen aan. We bouwden een online adreszoeker. Daarin zien inwoners wat de plannen voor hun buurt zijn en wat dit betekent voor het aardgasvrij maken van hun woning. En met collega's gingen we enthousiast aan de slag met onder andere energiebesparing in onze eigen Soestainable challenge.

Tegelijkertijd hebben we nog niet alle antwoorden voor inwoners, partners en collega's. Werken aan een transitie betekent ook omgaan met onzekerheid. Interne en externe ontwikkelingen maken dat uitgangspunten veranderen, oplossingen toch niet haalbaar blijken of een andere planning krijgen. Dat is soms lastig, maar hoort er wel bij.

Dit zijn maar enkele highlights uit een hele berg werk die we in samenwerking met onze lokale partners verzetten. Want dat we het samen doen, staat als een paal boven water. De komende tijd willen we nog meer aandacht besteden aan die samenwerkingen, om met heel Soest en Soesterberg zulke mooie resultaten te blijven halen.

Namens het college,
Aukje Treep-van Hoeckel

Inhoud

Voorwoord	2
Inhoud	3
Visuele uitwerking Programma Energie van Soest 2024 -2030	4
Stroming en weerstand in de energietransitie	5
Samenwerken met inwoners	5
Invloed van buitenaf op de Soester energietransitie	6
Leeswijzer	7
Legenda:	8
1. Minder CO ₂ in Soest	9
1.1 Scope	9
1.2 Voortgang CO ₂ -uitstoot	10
1.3 Voortgang energieverbruik	10
2. Onze doelen	13
2.1 Hoofddoelen Energieneutraal en aardgasvrij Soest	14
2.2 Richtinggevend doel: verminderen totale energiegebruik	15
2.3 Richtinggevend: een beter lokaal energiesysteem dat in balans is	16
2.4 Richtinggevend: iedereen moet mee kunnen doen	17
2.5 Richtinggevend: energietransitie is meer onderdeel van ons werk	19
3. Onze projecten	22
Interactieve kaart met onze projecten	22
Soest breed	22
Gebiedsspecifiek	22
1. Handelingsperspectief voor iedereen	23
2. Energiebesparing	24
Lokale aanpak	26
Sociale Energie in Soester wijken	26
Flexbrigade Soest	27
Woningcorporatie Portaal	28
Gezond Verzekerd	28
4. Aardgasvrij Soest	28
5. Realisatie van windenergie	29
6. Zon op dak	30
7. Lokale maatwerkoplossingen netcongestie	32
8. Energiesysteem van de toekomst	33
9. Interne opgave	33
Voortgang op Actieplan CE (Circulaire Economie)	33
Voortgang uitdragen transitiedenken	35
10. Financiering van de transitie	36
4. Samenwerking	37
4.1. Samenwerkingen met inwoners, ondernemers en organisaties	37
4.2. Ambtelijke-bestuurlijke samenwerkingen	38
4.3 Reflectie Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding	40
Bijlage 1: Totstandkoming voortgangsrapportage	42

Visuele uitwerking Programma Energie van Soest 2024 -2030

Uitvoeringsagenda

Energie besparen en warmte

In deze lijn werken we aan het verlagen van het energieverbruik van woningen en de overstap van aardgas naar duurzamere manieren van je huis verwarmen. We helpen inwoners die dat nodig hebben met subsidies en begeleiding bij het isoleren van hun woning. Want warmte die je niet gebruikt hoeft je ook niet op te wekken. We kozen Overhees, De Eng-Soest Midden en Smitsveen als de eerste wijken die van het gas af gaan. We gaan hier werken aan een haalbaar en betaalbaar duurzaam alternatief.

Warmte

Energiesysteem

Grootchalige opwek

Eigen organisatie

Communicatie en participatie als basis

Zelf energie opwekken

We hebben steeds meer duurzaam opgewekte maar ook lokale stroom nodig. Daarom werken we aan de opwek van zonne- en windenergie. Zowel wind op land als zon op grote en kleine daken. Voor wind onderzoeken we in 3 gebieden de mogelijkheden. In 'langs de A28' en 'Vlasakkers' lopen de onderzoeken en werken we regionaal samen. Het gebied 'ten westen van de IJssel' is wel aangewezen voor wind maar hier wachten we op gemeente Amersfoort die wind-turbines op de IJssel wil plaatsen.

Duurzaam energiesysteem

We gebruiken steeds minder fossiele brandstoffen. Daardoor hebben we steeds meer duurzaam opgewekte stroom nodig. Dat betekent een overvol stroomnet. Samen met Stedin gaan we ons energiesysteem toekomstbestendig maken. Dat doen we door de infrastructuur uit te breiden met nieuwe stations en transformatorhuisjes en duurzame bronnen dichtbij te bouwen waardoor energie minder vervoerd hoeft te worden. Ook gaan we met Soester bedrijven aan de slag met energiehubbs waarin we energie anders opslaan, transporteren en verdelen.

Gemeentelijke organisatie

De gemeente heeft zelf veel gebouwen, voertuigen en met haar bedrijfsvoering ook een eigen duurzaamheidsopgave. Daarom werkt de gemeente aan het ontwikkelen van energiebewust, circulair en samenwerken in onze organisatie. Of je nu bij EZ, inkoop of het sociaal domein werkt, er is altijd een kans om impact te maken via beleid of door partners en inwoners te faciliteren om duurzaam en circulair te handelen.

De inwoner centraal

Inwoners isoleren hun huis, zetten de thermometer lager en leggen zonnepanelen op hun dak. Ondernemers verduurzamen hun bedrijfsproces en werken aan oplossingen voor netcongestie. We werken allemaal aan de energietransitie. Daarom staat voor de gemeente de inwoner centraal. We versterken lopende samenwerkingen en bouwen aan nieuwe initiatieven. En we werken aan begrijpelijke informatie, zodat iedereen weet waar hij aan toe is, en iedereen die mee wil doen, ook mee kan doen. Zodat inwoners weten wat zij kunnen verwachten, hun woning kunnen aanpassen of zeggenschap hebben over veranderingen in hun omgeving.

PROJECTEN

Handelingsperspectief voor iedereen

Energiebesparing sociale minima

Grootchalig zon op dak

Energiesysteem van de toekomst

Financiering transitie

Energiebesparing

Aardgasvrij Soest

Lokaal maatwerk netcongestie

Eigen organisatie

Realisatie wind

Stroming en weerstand in de energietransitie

De energietransitie is urgenter dan ooit. We staan voor grote uitdagingen: een nieuw kabinet met andere beleidskeuzes, onzekerheid over salderingsregelingen, netcongestie die de uitrol van duurzame energie belemmert en schommelende energieprijzen. Tegelijkertijd raakt de energietransitie steeds meer verweven met andere vraagstukken, zoals betaalbaarheid en bestaanszekerheid.

Soest heeft een duidelijk doel: in 2050 willen we een CO₂-neutrale gemeente zijn. Om dit te halen, moeten we integraal werken. De energietransitie is niet alleen een technische opgave, maar vooral ook een sociale en economische uitdaging. Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan doen? Hoe benutten we lokale samenwerkingen optimaal? Hoe versterken we onze energie-infrastructuur zonder inwoners en bedrijven onnodig te belasten?

In deze rapportage laten we zien hoe we hier mee omgaan. We schetsen de voortgang, maar ook de obstakels en de kansen die we willen benutten.

Samenwerken met inwoners

De hoofddoelstelling van het energieprogramma is een aardgasvrije en energieneutrale gemeente in 2050. Dat is een flinke opgave. Onze maatschappij en economie zijn nog erg verweven met aardgas, kolen en olie. Om ons doel in 2050 te halen moeten we versnellen in de transitie. Dat betekent: onze huizen energiezuiniger maken, meer duurzame energie opwekken, stappen zetten richting een circulaire economie en slimme oplossingen voor een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. Daar werken we al sinds 2019 met een team van enthousiaste en betrokken mensen aan. Maar wat wij in het programma doen stelt niets voor zonder de samenwerking met onze partners en inwoners. Aan goed samenwerken besteden we expliciet tijd en aandacht en zien we als de kracht van ons programma. Het miljoen dat de raad in 2024 beschikbaar stelde, gaan we daarom volledig besteden aan het faciliteren van inwonerinitiatieven rond de energietransitie.

Veel inwoners zijn al flink aan de slag en hebben maatregelen genomen zoals het isoleren van hun woning, het plaatsen van zonnepanelen of het overstappen op een elektrische auto. Maar er zijn ook zorgen. Bijvoorbeeld over de kosten van verduurzaming, over hoe en wanneer een wijk van het gas afgaat en over de betrouwbaarheid van nieuwe energiebronnen. Daarom blijven we werken aan concrete, haalbare oplossingen waarin iedereen mee kan doen. En zoeken we continue de samenwerking met alle partijen die een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie. Zo werken we nauw samen met SOEN/EAS in allerlei projecten, van het opwekken van zonne-energie tot het aardgasvrij maken van Overhees.

Invloed van buitenaf op de Soester energietransitie

Als gemeente willen we onze doelstellingen halen in goede samenwerking met onze partners. Maar buiten onze invloedssfeer speelt van alles wat invloed heeft op ons programma. Dit betekent steeds alert zijn en kijken of bijsturen nodig is.

Het Rijk

In 2024 trad een nieuw kabinet aan met andere opvattingen over klimaatbeleid en de energietransitie dan het voorgaande kabinet. Aangezien het Rijk zorgt voor een groot deel van de financiële middelen voor de energietransitie, is het spannend wat zij op dat gebied gaat doen. Tijdens straatgesprekken die we in het najaar van 2024 voerden gaven inwoners aan dat terugdraaien van regelingen zoals salderen, maar ook het afschaffen van subsidies en het invoeren van wegenbelasting voor elektrische auto's, invloed heeft op het urgentiegevoel en vertrouwen. Deze inwoners denken: "wat willen ze nu daar in Den Haag? Ik wacht wel even af." Concreet merken we al dat de versnelde afbouw van de terugleververgoeding voor stroom uit zonnepanelen, zorgt voor een daling in het aantal gelegde panelen. Door de afgekondigde netcongestie op grootverbruik kunnen ondernemers zowel hun afname van elektriciteit als hoeveel ze terugleveren niet aanpassen. Dat maakt de aanleg van grote zonnedaken moeilijker. Bovendien is de kans aanwezig dat Stedin ook netcongestie afkondigt voor het kleinverbruik (huishoudens). Met verschillende maatregelen proberen we dat te voorkomen.

Wetgeving op warmte

Er komen twee nieuwe wetten aan die bepalend zijn voor de warmtetransitie: de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de Wet collectieve warmte (Wcw). Deze wetten geven de gemeente de regie over de warmtetransitie. De Wgiw is aangenomen door de Eerste en Tweede Kamer en treedt op 1 juli 2025 in werking. De Wgiw is erop gericht om gemeenten de bevoegdheden te geven die nodig zijn om regie te voeren in de wijk- of gebiedsgerichte aanpak van de warmtetransitie. Een belangrijk onderdeel uit de Wgiw is de aanwijzbevoegdheid. Hiermee kunnen gemeenten in een omgevingsplan gebieden aanwijzen die overgaan van aardgas naar een duurzame warmtevoorziening. De Wcw vervangt de huidige warmtewet. Deze treedt naar verwachting 1 januari 2026 in werking. De Wcw heeft als doel de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten makkelijker te maken, en de betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid van collectieve warmte te vergroten. De gemeente dient bijvoorbeeld toestemming te geven voor het leveren en transporteren van warmte door het uitgeven van warmtekavels (zie voor een toelichting hoofdstuk 3.4). De Wcw dwingt ook af dat warmtebedrijven voor meer dan 50% in handen moeten zijn van publieke partijen. Als laatste laat de Wcw de koppeling tussen warmtetarieven en de gasprijs los.

Energieprijzen

De wisselende energieprijs is ook een externe factor waar wij als gemeente weinig invloed op hebben, maar die wel van grote invloed is op de Soester energietransitie. De energieprijs is voor inwoners van belang bij de keuze of zij hun woning gaan isoleren. In 2022 en 2023 zorgden de hoge gasprijzen voor een toename van isolatie en aanvragen voor gesprekken met energiecoaches. In 2024 merkten we met weer dalende prijzen, ook een daling in de interesse in isolatie en energiecoaches. Met de Meerjarige Collectieve Ontzorging-campagne (MCO) proberen we inwoners te ontzorgen en het zodanig financieel interessant te maken, dat we ze weer over die streep krijgen om hun woning te isoleren en daarmee hun energiegebruik te verminderen.

De regionale opwekopgave

Eind 2024 stapte Defensie uit het project OER A28. Hoewel we nog een reactie van het ministerie van Klimaat en Groene Groei verwachten, kunnen we al wel stellen dat dit van grote betekenis gaat zijn voor de energietransitie in Soest en Soesterberg. De windturbines die we wilden plaatsen op de defensie terreinen Vlasakkers en Leusderheide, maakten een groot deel uit van onze doelstelling om duurzame energie op te wekken.

Duurzame opwek is belangrijk voor het energieneutraal worden van onze gemeente. Daarnaast helpt het toevoegen van lokale windenergie aan het energiesysteem bij het oplossen van netcongestie. Provincie Utrecht maakt zich zorgen over het achterblijven van de opwek van windenergie in de provincie. Daarom wees zij in 2024 kansrijke plekken voor windturbines aan en gaat ze in 2025 met projectbesluiten voor een aantal van die gebieden aan de westkant van Utrecht aan de slag. Met de RES-regio Amersfoort kijken we de komende tijd hoe we omgaan met het wegvallen van de turbines, en hoe we toch kunnen zorgen voor voldoende lokaal opgewekte duurzame elektriciteit.

Omgaan met onzekerheid

Al dit soort externe factoren raken ons programma. Dat is de onzekerheid van werken in een transitie. We besteden bewust tijd en aandacht aan hoe we daar het beste mee om kunnen gaan. Zowel met het energieteam, als met de organisatie. Zoals de Soestainable Challenge die we in 2024 voor collega's organiseerden. Daarin leerden we met de rest van de organisatie over duurzaamheidsthema's, waaronder energie. Want de energietransitie is niet de enige grote opgave waar we met de gemeente aan werken. En de energietransitie is niet alleen een opgave voor het energieteam.

Leeswijzer

We beginnen met het belangrijkste: de voortgang op CO₂ (hoofdstuk een) en de doelen uit het programma (hoofdstuk twee). Vervolgens beschrijven we de voortgang van de projecten uit de uitvoeringsagenda (hoofdstuk drie). Daarin betrekken we ook relevante ontwikkelingen en hoe die in het programma en de agenda landen. Vervolgens gaan we nader in op de samenwerking met onze belangrijkste partners (hoofdstuk vier). Tot slot vindt u in de bijlage de verantwoording van de voortgang en krijgt u inzicht in de wijze van monitoring.

We werken in deze rapportage met stoplichten op onze doelstellingen om inzichtelijk te maken hoe we er voor staan. Rood betekent dat we niet op koers zijn om de doelstelling te halen en dat bijsturing noodzakelijk is. Oranje kan betekenen dat we wel op koers zijn maar dat aandacht nodig is om dat te blijven, of dat we niet op koers zijn maar dat de huidige plannen wel voldoende zijn om weer terug op koers te komen. Groen betekent dat we op koers zijn. Hieronder kunt u een eerste blik werpen op de stand van zaken. Lees de volledige rapportage voor een verdere duiding.

Doelen energieprogramma 'Energie van Soest'	Status
Energieneutraal	
45% energieneutraal in 2030	Groen
15% aardgasvrij in 2030	Groen
Minder energieverbruik	
15% energiebesparing in 2030 t.o.v. 2021	Groen
Een beter gebalanceerd lokaal energiesysteem	
Minimaal 675 TJ duurzame opwek van elektriciteit en warmte in 2030	Rood
Slim koppelen van vraag en aanbod in lokaal energiesysteem (in tijd en ruimte)	Oranje
In 90% van de gevallen halen we de afgesproken planning voor werk aan het energiesysteem incl. een integrale belangenafweging	Groen
Iedereen moet mee kunnen doen	
70% van de inwoners weet wat zijn handelingsperspectief in de energietransitie is	Wit
Iedereen houdt toegang tot betaalbare energie	Groen
De energietransitie is beter geïntegreerd in ons werk	
Verminderen van onze eigen CO ₂ -uitstoot met 90% in 2030 t.o.v. 2017	Groen
We leren en dragen uit hoe je integraal werkt in energietransitie	Oranje

Legenda:

Groen: Op koers

Oranje: niet op koers, maar haalbaar met extra inspanning en/of bijsturing is nodig

Rood: niet op koers en risico is aanwezig dat doelstelling niet wordt behaald

Wit: nog niet gestart / gemeten

Relatie P&C-cyclus en omgevingsprogramma's

Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang van de energietransitie én van CO₂-reductie in de gemeente Soest. Het rapport is inhoudelijk en bedoeld om inzicht te geven in de voortgang van de energietransitie. De financiële verantwoording en vraagstukken zijn ondergebracht in de reguliere P&C-cyclus van de gemeente. In voorliggende rapportage wordt alleen cijfermatig de voortgang van CO₂-reductie in Soest weergegeven. In de rapportage van volgend jaar, wanneer en er in de uitvoering van de omgevingsprogramma's stappen zijn gezet, rapporteren we ook meer inhoudelijk over de inspanningen binnen die programma's.

1. Minder CO₂ in Soest

In dit hoofdstuk gaan we in op de voortgang in de hele gemeente Soest. Naast de gemeente als lokale overheidsorganisatie, werken veel anderen ook aan het verminderen van de CO₂-uitstoot. In dit hoofdstuk geven we inzicht in al die acties en inspanningen per sector (bijv. gebouwde omgeving of industrie) en door input van onze partners.

1.1 Scope

Waar we in deze rapportage zeggen 'Soest' bedoelen we de hele gemeente, alle buurten in Soest en Soesterberg. Met de omgevingsprogramma's is afgesproken dat wij in de rapportage niet alleen rapporteren over de CO₂-uitstoot van het energieverbruik van ons als gemeente, maar over de CO₂-uitstoot van alle sectoren. Dus ook de sectoren waar de omgevingsprogramma's doelstellingen over hebben opgenomen, zoals de CO₂-reductie van bedrijven of verkeer. De rest van de rapportage focust zich inhoudelijk wel op de inspanningen voor energiebesparing.

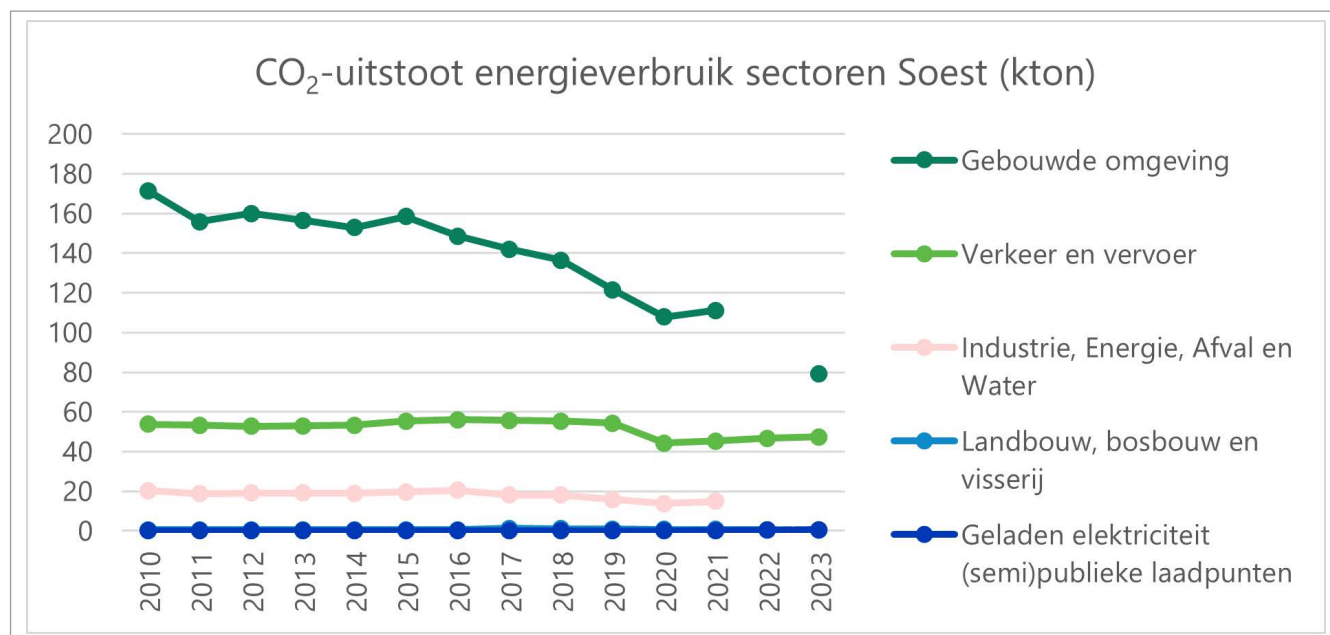
Rapporteren op basis van berekeningen

Het is belangrijk te weten dat we CO₂-uitstoot bekijken aan de hand van berekeningen. We hebben immers niet overal in de gemeente CO₂-meters hangen om de daadwerkelijke waarden te meten. Als gemeente gebruiken we daarom de werkwijze voor CO₂-monitoring zoals die ook door het Rijk wordt gebruikt, de Klimaatmonitor. Die gaat uit van betrouwbare wetenschappelijke onderbouwingen zoals kengetallen en statistieken. In het energieprogramma gebruiken we als referentiejaar het meest recente jaar wat bij het opstellen in 2024 beschikbaar was in de Klimaatmonitor. Daarom verschillen de referentiejaren voor de doelstellingen van elkaar.

Bij het lezen van de grafieken is het belangrijk in het achterhoofd te houden dat de Klimaatmonitor vaak één tot drie jaar achterloopt. Daarnaast worden cijfers van eerdere jaren soms aangepast. We maken gebruik van de meest actuele cijfers.

1.2 Voortgang CO₂-uitstoot

In onze gemeente is de afgelopen jaren de CO₂-uitstoot steeds verder gedaald. Dit is mede te danken aan gezamenlijke inspanningen van inwoners, bedrijven en gemeente.

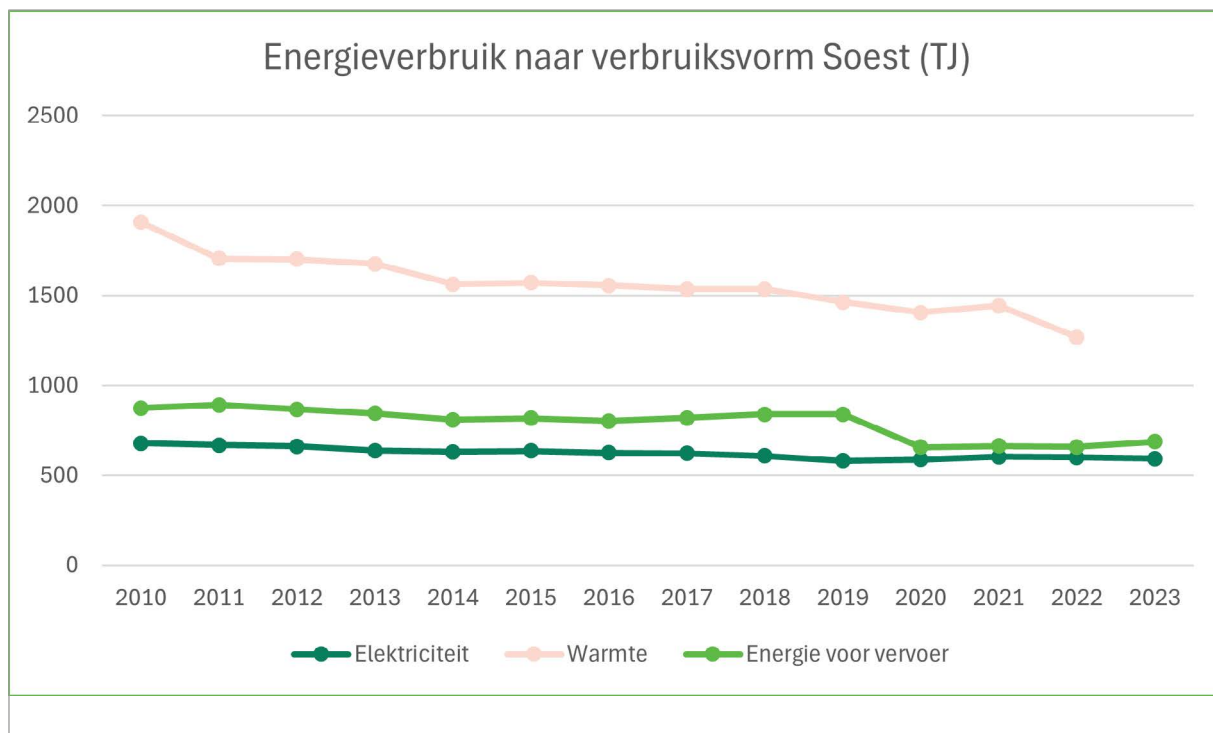
Figuur 3: Ontwikkeling van de CO₂ uitstoot in Soest

Bovenstaande grafiek laat de totale CO₂-uitstoot van Soest zien, opgesplitst per sector. Dit betreft de uitstoot door eindverbruik van fossiele energie. Er is een duidelijke dalende trend te zien. In 2022 was de totale uitstoot 158 Kton. De gebouwde omgeving (alle woningen en gebouwen in Soest) is nog steeds de grootste uitstoter, maar laat ook een sterke daling zien vanaf 2016. In 2015 is het internationaal klimaatakkoord in Parijs gesloten. Vanaf toen is er veel beleid ingezet om de CO₂-uitstoot naar beneden te brengen. Om CO₂-neutraal te worden, moet er in de gebouwde omgeving nog veel gebeuren. Daarom ondersteunen we woningeigenaren en huurders met informatie, advies en financiële regelingen om hun huizen energiezuiniger te maken.

In de sectoren Verkeer en Industrie zien we na de coronadip weer een kleine stijging. Omdat de sector Landbouw, bosbouw en visserij zo'n kleine sector is in Soest, lijkt de emissie in deze grafiek 0. In werkelijkheid schommelt die in die periode rond de 0,6 Kton, met een waarde van 0,4 in 2023. Uitstoot door publieke laadpunten door het laden van grijze stroom is ook niet zichtbaar in de grafiek. Dit is wel toegenomen van 0,1 in 2019 naar 0,5 in 2023, doordat er meer wordt geladen in de openbare ruimte. Nog niet alle laadpalen maken gebruik van alleen groene stroom.

1.3 Voortgang energieverbruik

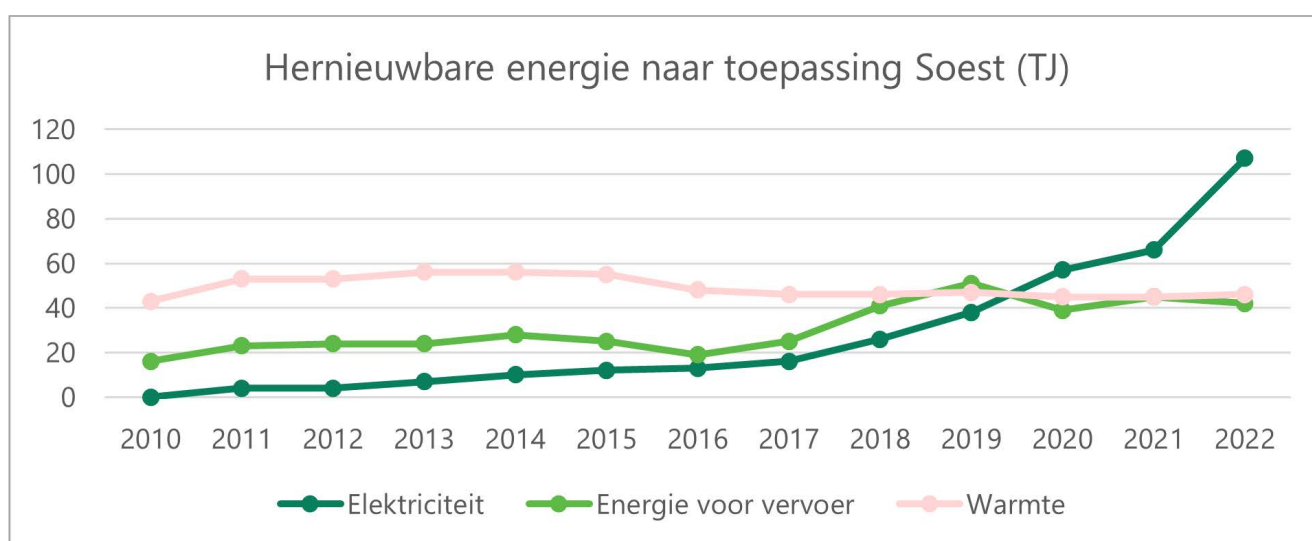
De Klimaatmonitor laat zien dat het totale energieverbruik, net als de CO₂-uitstoot, gestaag afneemt. Onderstaande grafiek toont het verbruik in TJ voor Soest voor (groen) elektriciteit, (oranje) warmte en (rood) verkeer en vervoer. Het overgrote aandeel van het energieverbruik ligt bij het warmteverbruik door aardgas. Het totale energieverbruik is in de periode 2011-2022 afgenomen van 3.264 TJ in 2011 naar 2.528 TJ in 2022. De sterke daling vanaf 2020 heeft waarschijnlijk meerdere oorzaken: de covid-pandemie in 2020-2021, een zachte winter in 2021 en hoge gasprijzen in 2022. We verwachten volgend jaar dan ook weer een opgaande beweging te zien vanaf 2024.

Figuur 4: Ontwikkeling van het energieverbruik

Voortgang opwek hernieuwbare energie

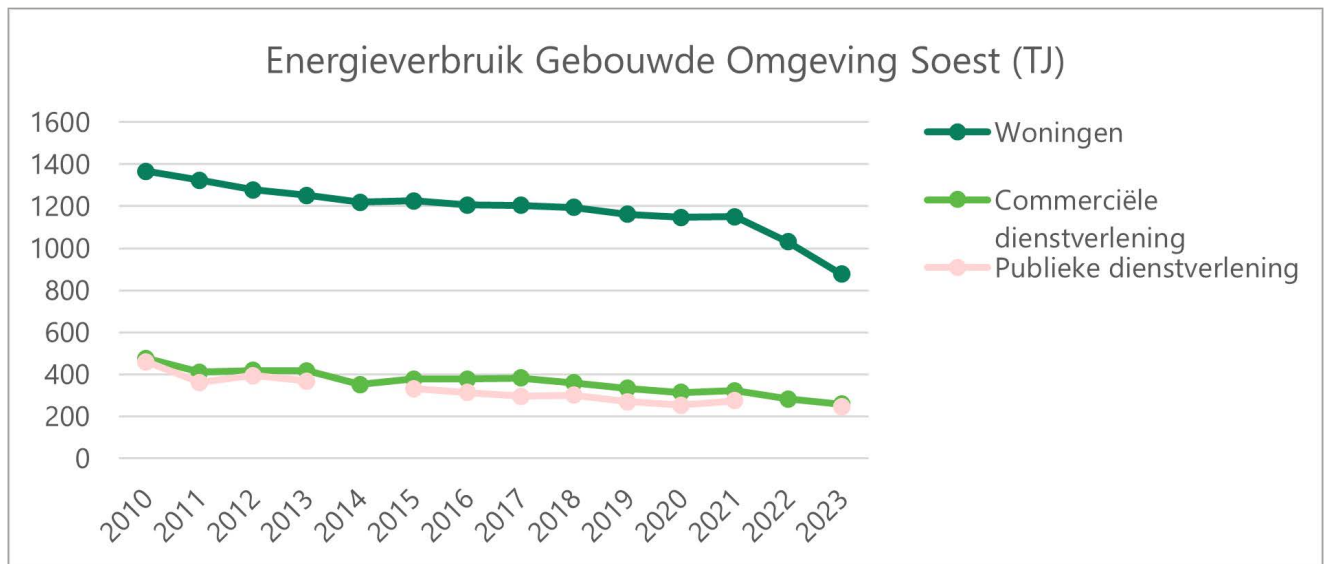
Naast het energieverbruik, kijken we ook naar de ontwikkeling in opwek van hernieuwbare energie. Klimaatmonitor heeft een schatting gemaakt van de hoeveelheid energie die in Soest is opgewekt in de periode 2012-2022. In de onderstaande grafiek wordt onderscheid gemaakt in opgewekte elektriciteit, energie voor vervoer en warmte. De Klimaatmonitor maakt deze schattingen op basis van landelijke en regionale data. Het zijn schattingen omdat veel opwek wordt niet gemeten en als het gemeten wordt zijn die cijfers meestal niet gepubliceerd. Bijvoorbeeld vanwege de herleidbaarheid naar individuele bedrijven of omdat data van slimme meters niet gebruikt mag worden.

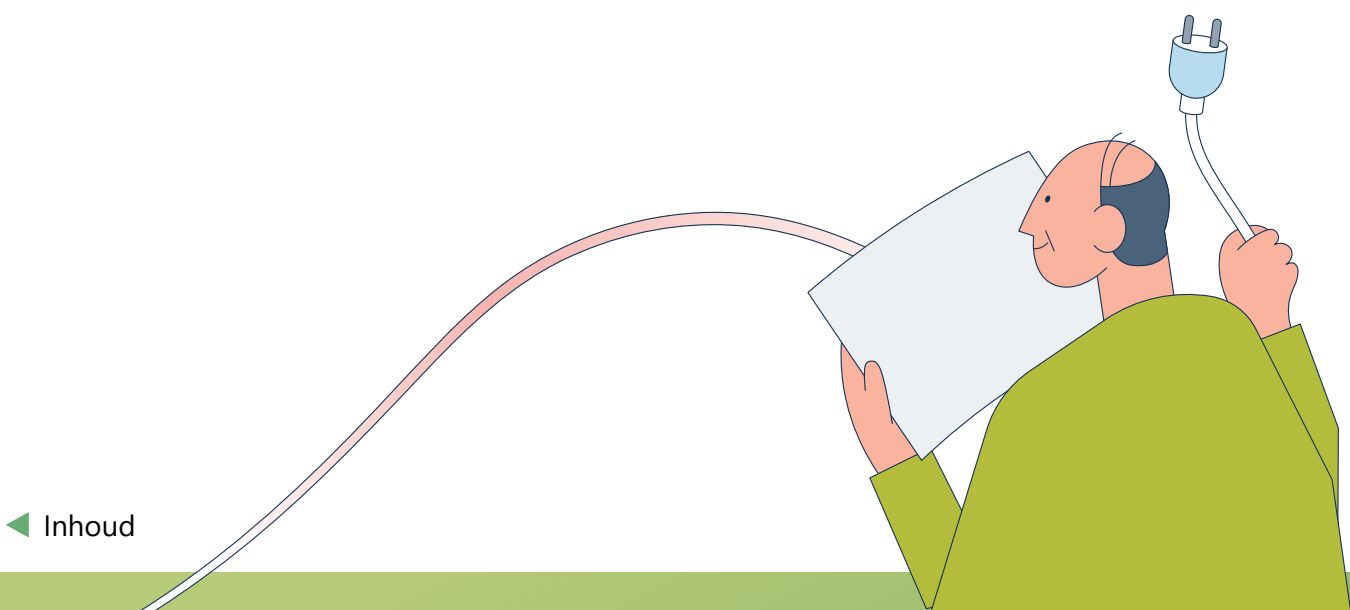
Figuur 5: Ontwikkeling van het duurzame energieverbruik

Voortgang sector gebouwde omgeving

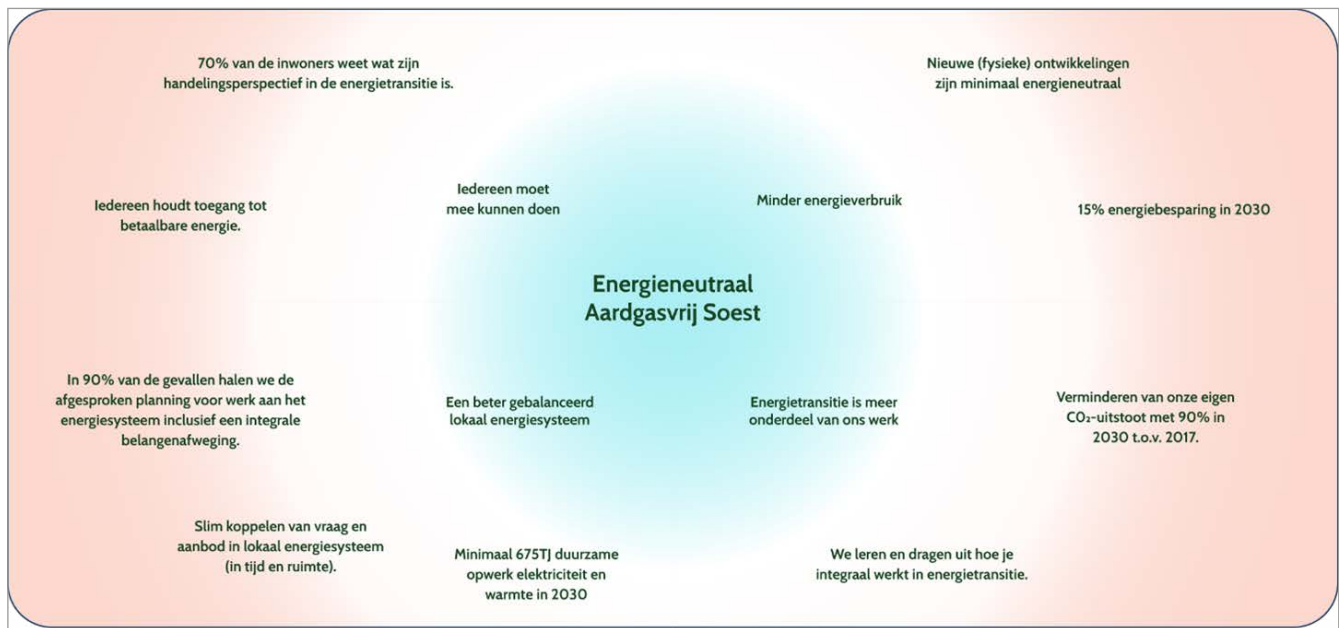
In 2023 was de CO₂-uitstoot van het energieverbruik in de gebouwde omgeving 79 kiloton als gevolg van het verbruik van aardgas, elektriciteit en stadswarmte. Het energieverbruik van (semi-)publieke laadpalen is hier niet bij inbegrepen.

Figuur 6: Ontwikkeling van het energieverbruik van gebouwde omgeving

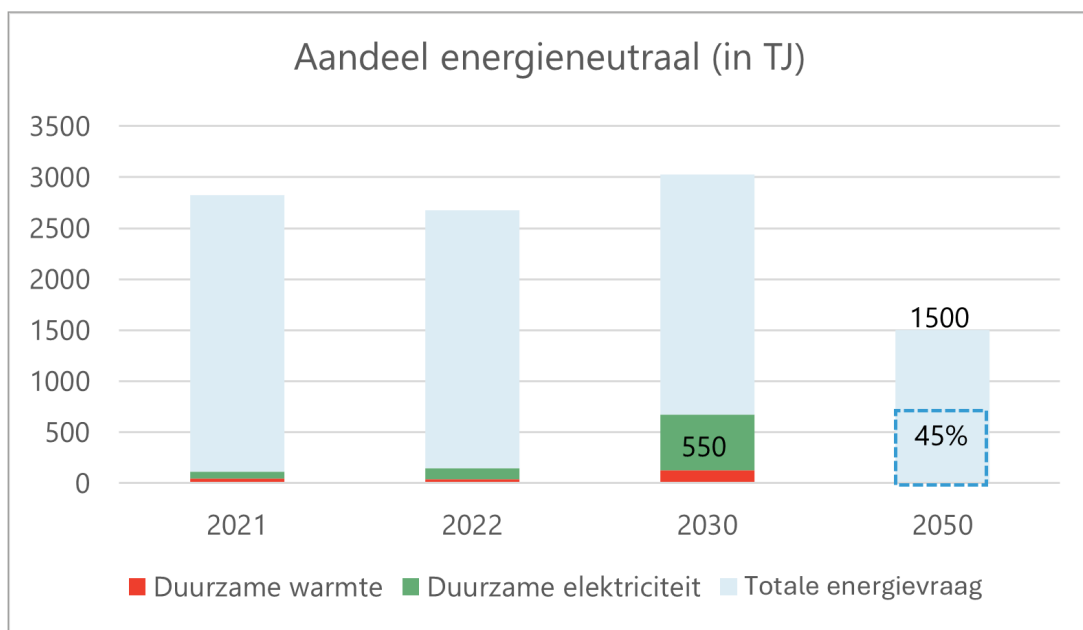
2. Onze doelen

Figuur 7: Visuele weergave van de doelstellingen van het energieprogramma in Soest

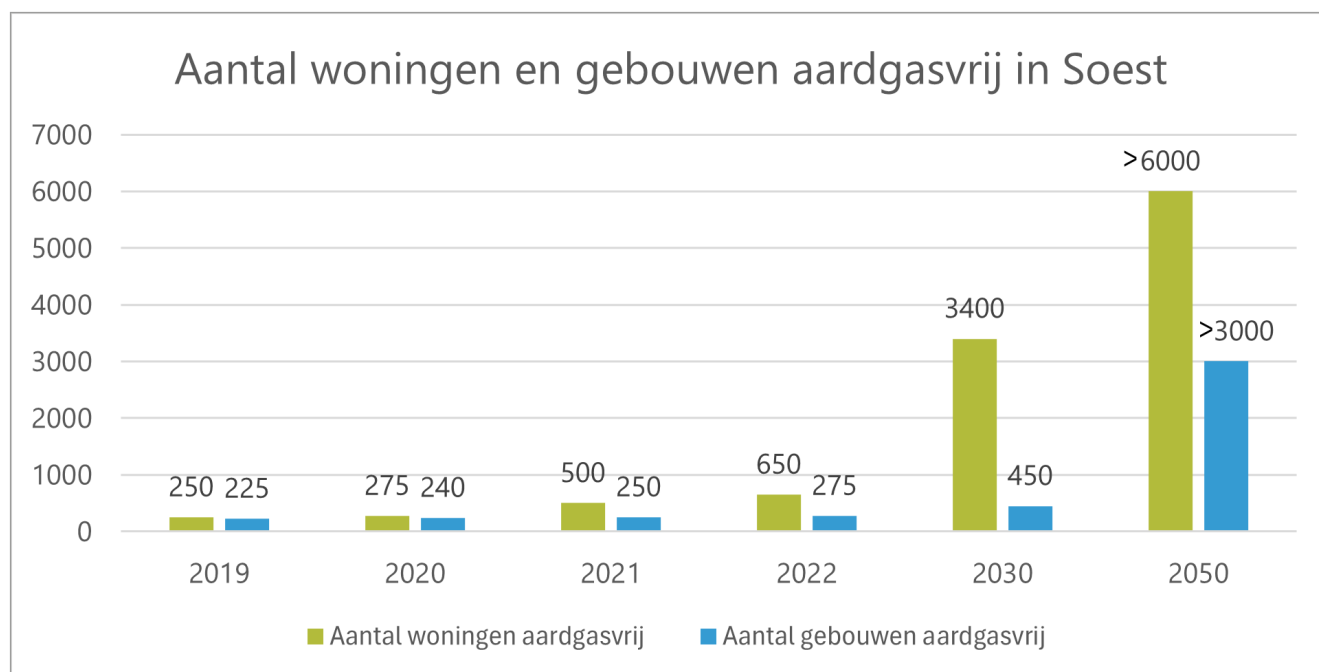
In ons programma werken we met hoofddoelen, richtinggevende doelen en concrete doelstellingen. De hoofddoelen is waar we in 2050 willen zijn: energieneutraal en aardgasvrij. De richtinggevende doelen (binnenste ring) geven ons houvast en geven aan wat we belangrijk vinden. Dit helpt ons in het vormgeven van projecten. Daarnaast werken we aan doelstellingen die veel concreter van aard zijn (buitenste ring in). Waar het kan, zijn ze kwantitatief. Maar we rapporteren ook over kwalitatieve doelstellingen. In dit hoofdstuk staan we stil bij de voortgang van zowel de doelen als de doelstellingen.

2.1 Hoofddoelen Energieneutraal en aardgasvrij Soest

Figuur 8: Verhouding energievraag tot opwek duurzame energie

Energieneutraal zijn betekent dat alle energie die we gebruiken, duurzaam opgewekt wordt. Daarbij helpt energie besparen ook. Energie die je niet gebruikt hoeft je ook niet op te wekken. Dus naast het opwekken van duurzame energie, helpt het naar beneden brengen van onze totale energievraag ook om energieneutraal te worden. Op de route richting 2050 zijn we in 2030 voor 45% energieneutraal. Dit betekent ook dat we richting 2050 aanvullende keuzes moeten maken op het gebied van energiebesparing en opwek om volledig energieneutraal te kunnen worden.

Figuur 9: Groei van aantal aardgasvrije woningen en gebouwen in Soest van 2019 tot en met 2050

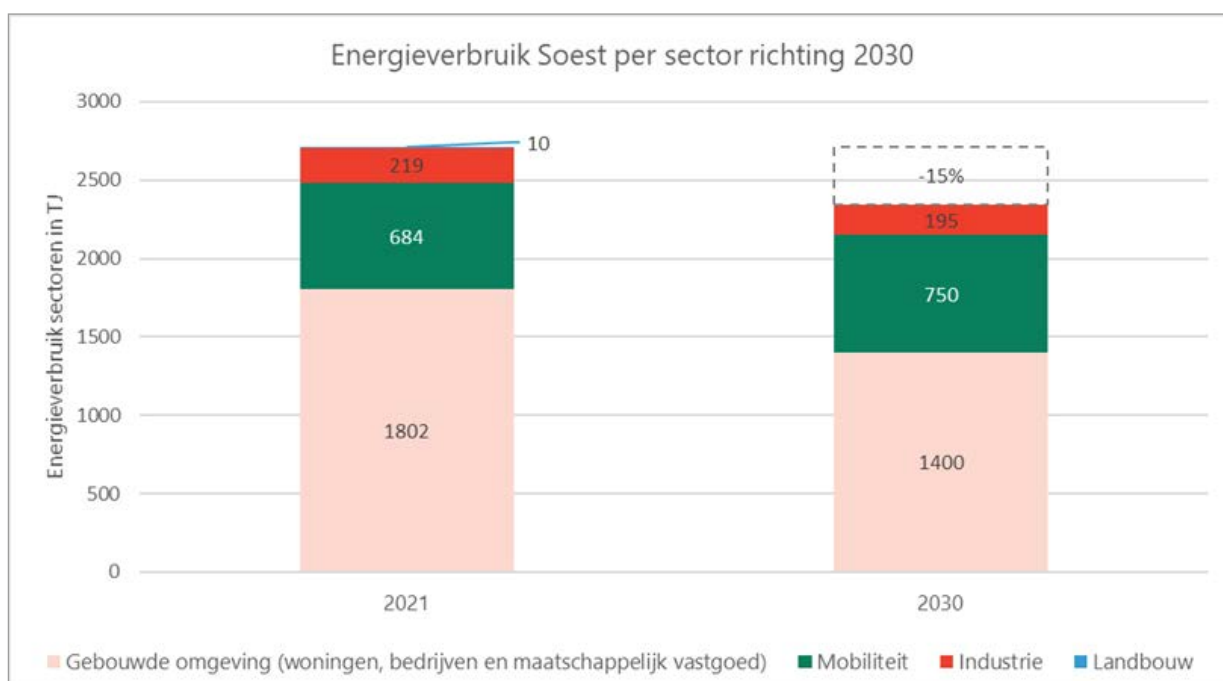
In Soest staan 21.377 woningen en 4860 overige gebouwen. In 2050 moeten al deze gebouwen van het gas zijn. In 2030 willen we op 15% van deze doelstelling zitten.

2.2 Richtinggevend doel: verminderen totale energieverbruik

Hoe minder energie we gebruiken, hoe minder energie we hoeven op te wekken. We kunnen met kleine dagelijkse keuzes veel energie besparen, maar ook grotere ingrepen in een woning of in de bedrijfsvoering zijn nodig om energieneutraal te worden. Daarnaast wordt onze energiebehoefte kleiner als we de omgeving waarin we leven zo inrichten dat er minder energie nodig is. Ook willen we dat iedereen bij (vervangings-)investeringen duurzame keuzes maakt en kan maken. Vanuit de Klimaatmonitor weten we dat ons hoogste energieverbruik in de gebouwde omgeving en verkeer en vervoer zit. Daar richten we onze inspanningen dus het meest op.

Doelstelling: In 2030 gebruiken we 15% minder energie dan in 2021

Figuur 10: Energieverbruik per sector in Soest

Deze data halen we uit de Klimaatmonitor, zoals besproken in paragraaf 1.1. In 2021 gebruikten we 2710 TJ aan energie totaal in Soest. De doelstelling is om in 2030 15% minder energie te verbruiken ten opzichte van het referentiejaar 2021. Dat is dus afgerond 2304 TJ in 2030. In 2022 zaten we op 2527. Dat betekent een reductie van afgerond 6,75%. De daling deze jaren is deels het gevolg van de inspanning van het programma, en deels het gevolg van de stijgende energieprijzen waardoor zowel ondernemers als inwoners hebben bezuinigd op hun energieverbruik.

In ons vorige energieprogramma gebruikten we 2016 als referentiejaar omdat we toen met het gemeentelijk duurzaamheidsplan 2016-2020 zijn gestart, en met projecten om het energieverbruik structureel te verminderen. In 2016 was het energieverbruik 2984 TJ. Het verschil in energiegebruik tussen 2021 en ons vorige referentiejaar, 2016 is 274 TJ. Dat wil zeggen dat de dalende trend voortzet.

Referentiejaar is het kalenderjaar waarvan de gegevens als uitgangsbasis dienen om iets te berekenen of te beoordelen. Voor verschillende doelstellingen worden soms verschillende referentiejaren gehanteerd. Dat hangt soms samen met wanneer een doelstelling is afgesproken of vanaf wanneer er gegevens beschikbaar zijn.

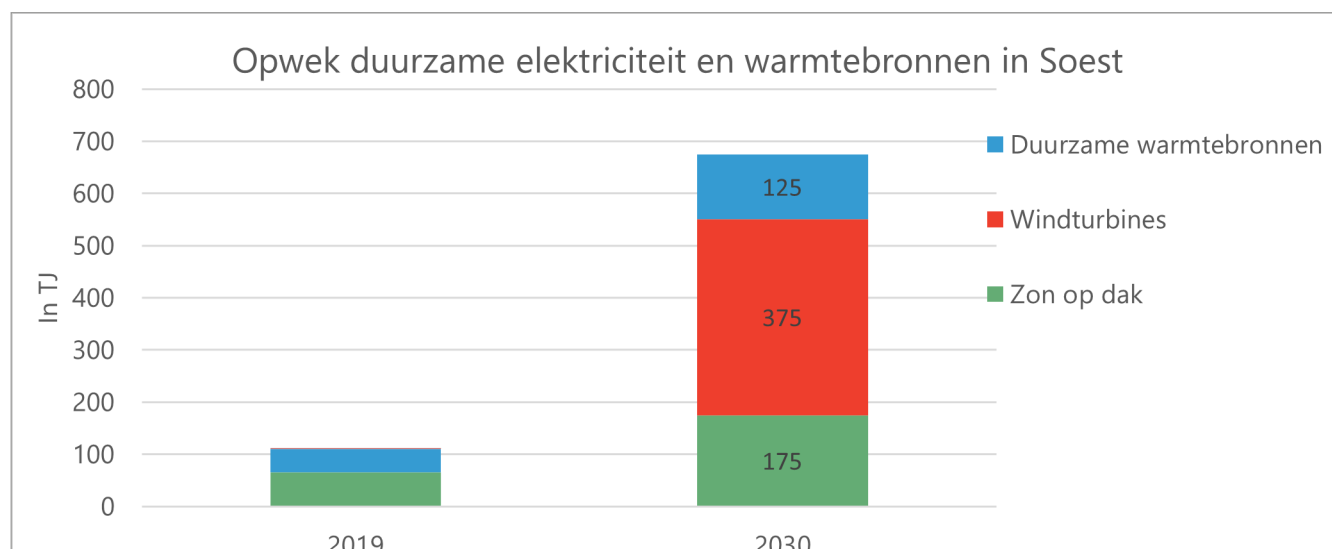
Doelstelling: Nieuwe ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving zijn minimaal energieneutraal

We kunnen als gemeente alleen energieneutraal worden als alle nieuwe woningen energieneutraal gebouwd worden. Momenteel moeten nieuwe woningen volgens het Bouwbesluit voldoen aan de BENG-norm (Bijna Energie Neutraal Gebouwd). Wij hebben momenteel nog geen manier om te verplichten dat er energieneutraal gebouwd wordt. En we houden nu niet bij hoeveel woningen er ondanks het Bouwbesluit wél energieneutraal gebouwd worden. Het komende jaar bekijken we dat het beste kunnen bijhouden. Over deze doelstelling hebben we daarom nu nog geen data.

2.3 Richtinggevend: een beter lokaal energiesysteem dat in balans is

De energie die we nodig hebben, komt steeds vaker van duurzame bronnen zoals wind, zon, bodem, water en lucht. De energie die we nodig hebben is ook steeds vaker elektriciteit en steeds minder gas. Het energiesysteem van de toekomst zorgt voor een balans tussen vraag en aanbod op zowel een warme zomerdag maar ook op een donkere dag in de winter.

Doelstelling: Minimaal 675 terajoule (TJ) duurzame opwek elektriciteit en warmte in 2030

Figuur 11: Opwek duurzame elektriciteit en warmtebronnen in Soest

Door netcongestie en (aangekondigde) maatregelen vanuit het Rijk over kleinere vergoedingen op teruglevering, stagneert de groei van zonne-energie. Daarnaast is in het afgelopen jaar duidelijk geworden dat Defensie zich terugtrekt uit het project OER A28. In dit project werden meerdere windturbines onderzocht op de Leusderheide en Vlasakkers. Met het wegvallen van deze turbines verliezen we een groot deel van onze mogelijkheid om windenergie op te wekken. Samen met gemeenten uit de regio kijken we hoe we omgaan met het uitvallen van deze plannen.

Maar er is ook een zonnige kant. We werken aan maatregelen om ondanks netcongestie ruimte te maken voor zonnestroom op grote daken op bedrijventerreinen. En in samenwerking met energiecoöperatie Soester Energie en schietvereniging de Eemsschutters wordt het dak van het clubhuis ingezet om met 180 panelen stroom op te wekken voor ongeveer 400 Soester huishoudens. Inwoners kunnen certificaten kopen voor dit zonnedak en zo meedelen in de winst.

Doelstelling: Slim koppelen van vraag en aanbod in lokaal energiesysteem in tijd en ruimte

Veel belangrijke ontwikkelingen dreigen stil te vallen door een overvol stroomnet. Door op een slimme manier om te gaan met energie kunnen we dat voorkomen. Aan de Dalweg nemen we de verduurzaming van ons eigen vastgoed mee met de bouw van 200 appartementen. In Soest en Soesterberg werken we samen met de ondernemers aan een zogeheten 'smart energy hub' om ondanks netcongestie bedrijven toch de ruimte te bieden om te groeien. In zo'n hub kunnen bedrijven energievraag en de opwek van energie lokaal op elkaar afstemmen. In 2025 willen we starten met modelstudie voor het energiegebruik in woonwijken en met een regionale energievisie om meer inzicht te krijgen in hoe het energiesysteem zich ontwikkelt en welke invloed de gemeente daarop heeft.

Doelstelling: In 90% van de gevallen halen we de afgesproken planning voor werk aan het energiesysteem inclusief een algehele belangenafweging.

Het energiesysteem staat onder grote druk, zonder genoeg stroom kunnen we andere maatschappelijke niet waarmaken. Het zo snel mogelijk uitbreiden van nieuwe infrastructuur is daarvoor noodzakelijk. We doen er alles aan klaar te zijn voor de opgaves die de komende jaren op ons af komen wetende dat de ruimte beperkt is. Zo hebben we met Stedin een samenwerkingsovereenkomst getekend die het zoeken van locaties voor transformatorhuisjes in wijken versnelt. Daarnaast zoeken we proactief naar manieren om processen te versnellen en mogelijke belemmeringen voor te zijn.

2.4 Richtinggevend: iedereen moet mee kunnen doen

De energietransitie raakt iedereen, of je nu een huurhuis hebt of woningeigenaar bent. Als gemeente maken we deelname zo toegankelijk mogelijk door bewustwording, constructieve gesprekken en betaalbare duurzame energie voor iedereen te stimuleren, met speciale aandacht voor inclusiviteit en kwetsbare groepen.

Doelstelling: 70% van de inwoners weet wat zijn handelingsperspectief is

De energietransitie is van ons allemaal. Iedereen is aan zet: overheid, maar ook inwoners en ondernemers. Maar je kunt pas in beweging komen als je weet wat er van je verwacht wordt, wat je kunt doen en wat verstandig is om te doen. Daarom werken we op verschillende manieren aan dit handelingsperspectief. Een concreet voorbeeld is de adreszoeker die we in 2024 hebben ontwikkeld voor inwoners. Woningeigenaren kunnen hun postcode en huisnummer invullen en zien vervolgens wat de plannen zijn voor hun buurt, en wat op basis daarvan verstandig is te doen met hun woning. Ook zijn we in 2024 begonnen met het formuleren van een bewonersreis. Met deze reis definiëren we de verschillende stappen die een inwoner zet om zijn huis aardgasvrij te maken, en bedenken we bij die verschillende stappen ondersteunings- en communicatiemiddelen om inwoners te ontzorgen. In 2025 zetten we een meetmethode voor deze doelstelling op.

Doelstelling: Iedereen houdt toegang tot betaalbare energie

De energietransitie is niet voor iedereen even betaalbaar. We ondersteunen groepen inwoners die financieel het minste te besteden hebben, het meeste. Denk daarbij aan eigenaren van grondgebonden woningen (doelgroep 1 en doelgroep 2 van onze lokale isolatieaanpak). Zij kunnen gebruikmaken van de subsidieregeling Isolatie koopwoningen Soest. En denk aan huurders en woningeigenaren die minder dan 130% van het sociaal minimum verdienen. Zij worden gratis geholpen bij het aanbrengen van kleine energiebesparende materialen om het energieverbruik structureel te verlagen. In de eerste ronde van de subsidieregeling in het najaar van 2024 kregen al meer dan 350 inwoners een huisbezoek, ontvingen een offerte, lieten hun huis isoleren of declareerden een rekening voor een energiebesparende maatregel.

Wat betaalbaar is, is voor iedereen anders. Daarom gaan we in 2025 in gesprek met inwoners om te komen tot een definitie van betaalbaarheid. Dit helpt ons ook bij het opstellen van het warmteprogramma. Dat doen we door in maart/april samen met 15 andere gemeentes in het land een online raadpleging uit te zetten onder inwoners. We verwachten zowel de landelijke als de specifieke Soest-rapportage hierover in mei.

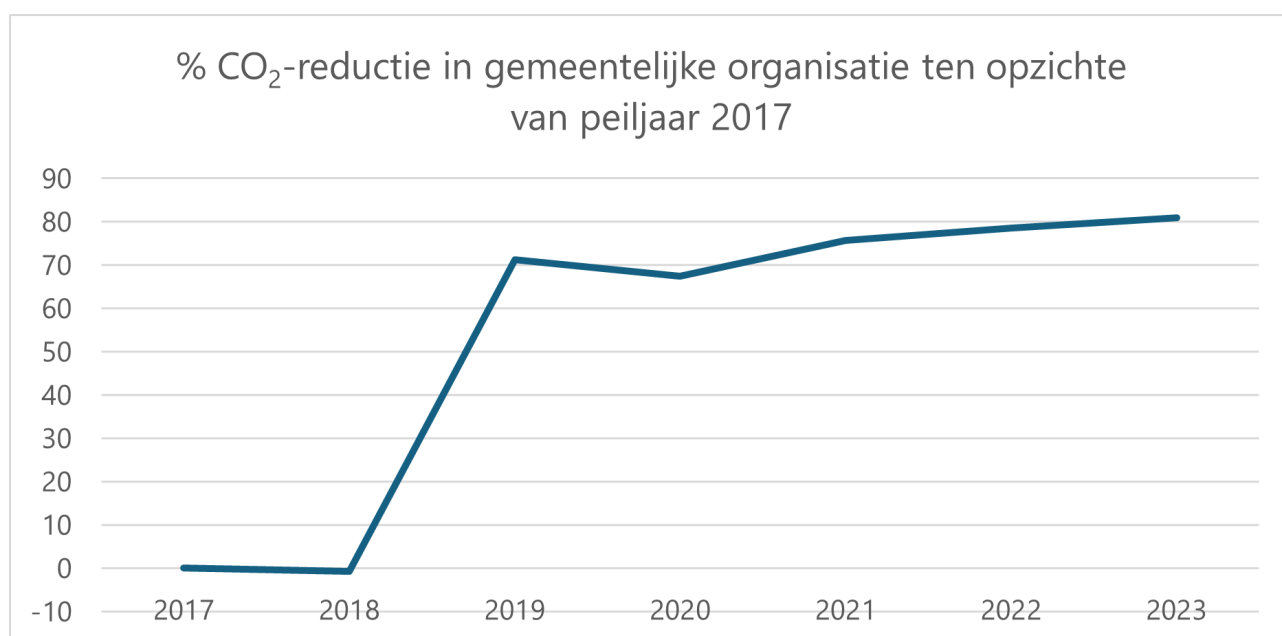
Dit einddoel ligt voor een deel buiten de invloedssfeer van ons energieprogramma. Als de energieprijzen stijgen, of de nationale overheid de energiebelasting verhoogt, wordt het lastig om betaalbaarheid voor iedereen te realiseren.

2.5 Richtinggevend: energietransitie is meer onderdeel van ons werk

Energietransitie wordt nog vaak gezien als de verantwoordelijkheid van het team energietransitie. Terwijl energie verweven is met veel maatschappelijke opgaven. Met de afspraak dat ook doelen om de CO₂-uitstoot te verminderen in de omgevingsprogramma's worden opgenomen, komen we al dichterbij integraal werken. Integraal werken betekent niet enkel dat we met zoveel mogelijk mensen CO₂-uitstoot verminderen. Het gaat ook over bewustwording. En over het creëren en in stand houden van een veilige sfeer om samen te werken aan de energietransitie. Want onzekerheden en dilemma's zijn inherent aan transitie. Dat betekent ook ruimte geven aan andere maatschappelijke en ruimtelijke belangen in de energietransitie. Ons streven is dat onze inzet nooit tot meer CO₂-uitstoot mag leiden. Dit vraagt inzet van iedereen en slimme samenwerking om betere resultaten te bereiken volgens het motto: 'doen, leren en beter doen.'

Doelstelling: Verminderen van onze eigen CO₂-uitstoot met 90% in 2030 t.o.v. 2017

Figuur 12: CO₂-reductie in de gemeentelijke organisatie van Soest

In 2023 was de CO₂-uitstoot van de gemeentelijke organisatie 377,3 ton CO₂. Dat is 81% reductie ten opzichte van de 1988,7 ton CO₂-uitstoot in 2017. Bovenstaande grafiek toont het reductiepercentage. De totaal behaalde reductie is het resultaat van diverse maatregelen, waaronder het elektrificeren van het wagenpark en de overgang naar meer efficiënt energieverbruik. De reductiepiek in 2019 komt vooral door de overgang van grijze naar groene stroom. Sinds 2019 is de grootste emissiestroom het aardgasverbruik van panden. Voor 2023 kwam 86,11% (324,9 ton) van de totale CO₂-uitstoot voort uit aardgasverbruik van 13 panden. Hoewel we diverse andere reductiemaatregelen blijven voortzetten, zal het verduurzamen van die panden dus de grootste winst opleveren om de doelstelling van 90% te behalen. In een scenario waarin die 13 panden in 2030 aardgasvrij zijn (met gebruik van groene stroom), is de reductie dan 97,4% zijn ten opzichte van 2017.

Om de CO₂-uitstoot van de gemeentelijke organisatie inzichtelijk te maken gebruiken we de methodiek van de CO₂-Prestatieladder. Sinds 2017 maken we onze uitstoot inzichtelijk. En sinds 2020 zijn we gecertificeerd op niveau 3 van deze ladder.

De CO₂-Prestatieladder helpt organisaties om stapsgewijs hun CO₂-uitstoot te verminderen en duurzamer te werken. Op de onderste treden richt de organisatie zich op het op orde brengen van de eigen bedrijfsvoering, met een sterke focus op het verminderen van energieverbruik en het terugdringen van directe (scope 1) en indirecte (scope 2) emissies. Hogere treden dagen organisaties uit om verder te kijken naar de volledige keten van hun activiteiten.

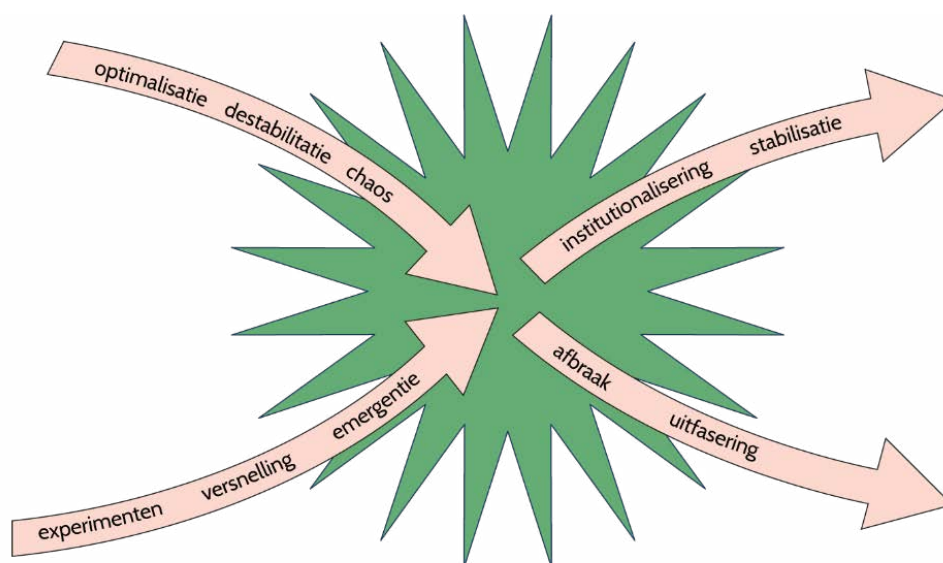

Doelstelling: We leren en dragen uit hoe je integraal werkt in de energietransitie

Een transitie betekent een verandering ten opzichte van hoe we het altijd hebben gedaan, omdat het niet langer kan. Een systeemtransitie kenmerkt zich door een samenspel van systemen (juridisch, financieel/economisch, institutioneel, cultureel, technologisch en ecologisch) die moeten veranderen. In het energieprogramma hebben we de

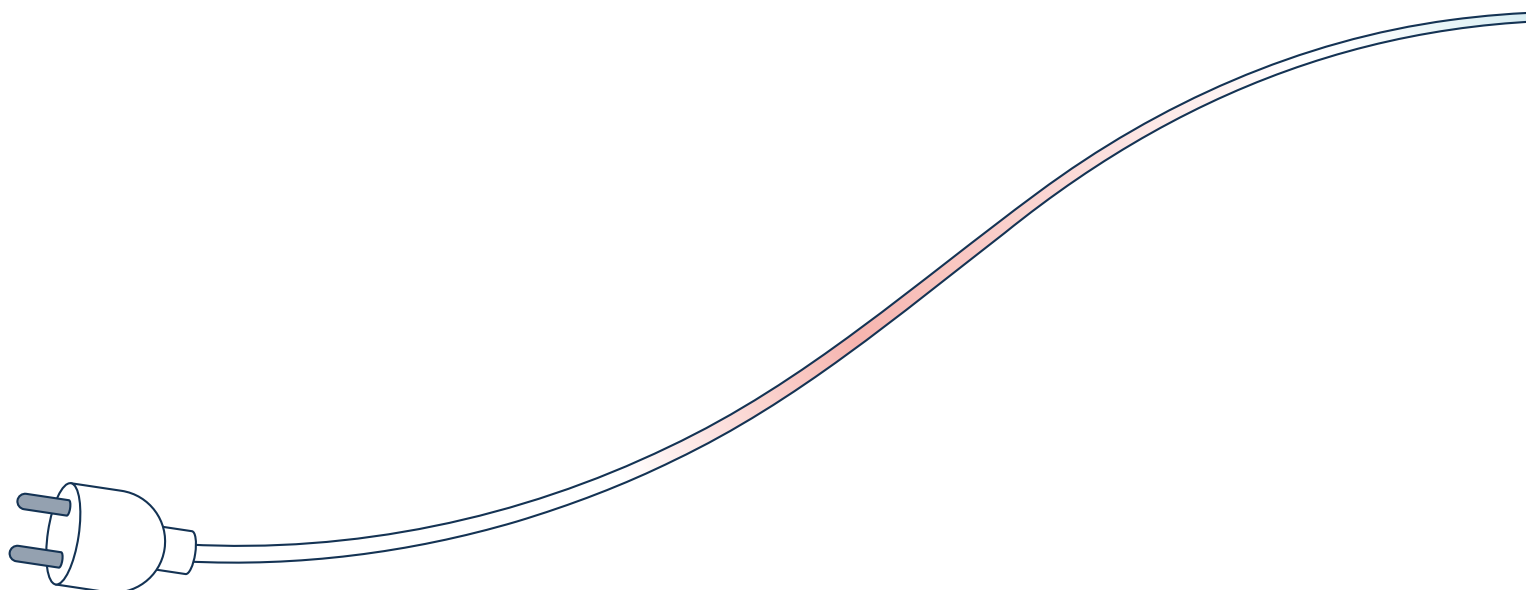
X-curve van Drift (Dutch Research Institute for Transitions) geïntroduceerd. Deze geeft overzichtelijk weer hoe complex een transitie tot stand komt. Het zijn twee bewegingen die tegelijkertijd plaatsvinden: een beweging waarbij het bestaande niet meer houdbaar is en op weg is naar uitfasering en een beweging waarin vanuit pilots en experimenten het nieuwe systeem ontstaat. Het model laat in het midden een botsing zien. Deze botsing staat voor het onoverzichtelijke waarin het gevoel van chaos ontstaat omdat we moeite hebben om afscheid te nemen van dat wat bekend is, en we niet precies weten wat wordt afgebroken en wat een plek krijgt in het nieuwe systeem.

Terwijl we bouwen, al lerende, ontwerpen we onze toekomst. De principes die we in het energieprogramma hebben afgesproken, zijn richtinggevend. En met een lerende en open houding kunnen we stappen voorwaarts blijven zetten, ook als we niet volledig zeker zijn. En accepteren dat soms een stap voorwaarts achteraf niet de juiste bleek te zijn.

Figuur 13: Visuele weergave van de werking van de X-curve van Drift

We zijn niet de enigen in de gemeentelijke organisatie die werken aan een transitie. Ook op andere beleidsvelden werkt men aan transities, bijvoorbeeld ten aanzien van bestaanszekerheid en mobiliteit. Daarom leren en dragen we uit hoe je integraal werkt in de energietransitie. Die doelstelling hebben we via het energieprogramma verbonden aan het programma 'Bouwen aan vertrouwen'. Zo maken we transitiedenken onderdeel van de grotere veelomvattende beweging die in gang is gezet in de organisatie om opgavegericht te werken. De Soestainable Challenge zette in 2024 een basis om integraal en op leuke wijze met duurzaamheid aan de slag te gaan. In het vervolg op die challenge in 2025 krijgt transitiedenken een meer prominente rol.

3. Onze projecten

Hieronder beschrijven we de grote, langlopende projecten waaraan we werken. In het energieprogramma staan deze projecten in de uitvoeringsagenda. Al deze projecten bestaan uit verschillende deelprojecten en tussenstappen op weg naar het behalen van de doelstellingen. De projecten zijn niet een op een gekoppeld aan de doelstellingen. Wij zorgen er namelijk als gemeente niet voor dat de doelen gehaald worden. Dat doen voornamelijk inwoners en bedrijven, met steun van de gemeente waar dat kan. Gedurende de looptijd kunnen ontwikkelingen zorgen voor aanpassingen van deze projecten en/of bijstelling van de actieagenda. Aangezien het energieprogramma eind 2024 is vastgesteld is dat nu nog niet het geval.

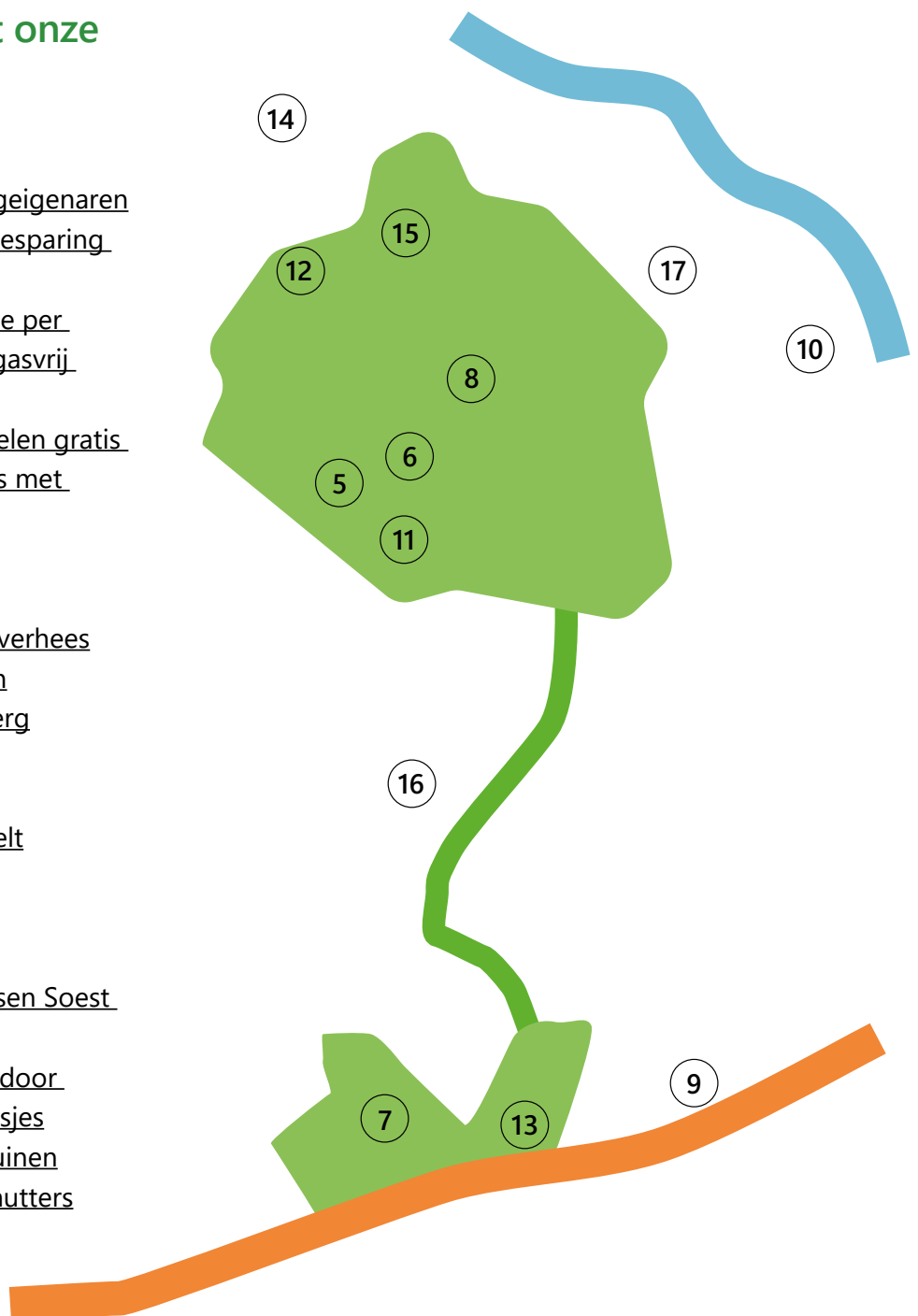
Interactieve kaart met onze projecten

Soest breed

1. [Isolatiesubsidie voor woningeigenaren](#)
2. [KOOS – loket voor energiebesparing en aardgasvrij](#)
3. [Adreszoeker - online tool die per woonadres route naar aardgasvrij geeft](#)
4. [Kleine besparende maatregelen gratis aanbrengen bij huishoudens met kleine portemonnee](#)

Gebiedsspecifiek

5. [Warmte uit de vijvers van Overhees](#)
6. [Sociale Energie in Smitsveen](#)
7. [Sociale Energie in Soesterberg](#)
8. [Sociale Energie in de Eng](#)
9. [Zon en wind langs de A28](#)
10. [Wind ten westen van de IJssel](#)
11. [Solar Carport](#)
12. [E-hub Soestdijkse Grachten](#)
13. [E-hub Centurionbaan](#)
14. [Middenspanningstation tussen Soest en Baarn](#)
15. [Versterking elektriciteitsnet door uitbreiden transformatorhuisjes](#)
16. [Onderzoek bronnet Soestduinen](#)
17. [Collectief Zonnedak Eemshutters](#)

1. Handelingsperspectief voor iedereen

Een belangrijk onderdeel van het handelingsperspectief is de in 2024 opgeleverde adreszoeker. Inwoners kunnen hun huisadres invoeren op de website en vervolgens ontvangen zij het warmtetransitie-scenario dat op hun huis en buurt van toepassing is. Afhankelijk van of er een collectieve of individuele oplossing in hun buurt voorzien is, en op basis van de leeftijd van de woning. In 2024 was de pagina met de adreszoeker de best bezochte pagina van alle duurzaamheidspagina's.

Draagt bij aan de doelstellingen:
Energie neutraal, Minder energieverbruik en Iedereen moet mee kunnen doen.

Daarnaast zijn we in 2024 samen met SOEN/EAS gestart met het opstellen van een bewonersreis. Deze definieert de verschillende stappen die verschillende inwoners maken met hun woningen op weg naar een aardgasvrij huis. Op basis van deze bewonersreis worden in 2025 verschillende communicatiemiddelen gemaakt die inwoners helpen bij deze stappen.

Figuur 14: Visuele weergave van de bewonersreis

We zijn in 2024 gestart met het formuleren van onze ontwerpde aanpak. De ontwerpde aanpak omschrijft hoe we stapsgewijs werken en samenwerken met inwoners en ondernemers. Dit doen we om tot zo effectief mogelijke ondersteuning te komen die inwoners helpt om hun woning aardgasvrij ready te maken. In 2025 gaan we pilots doen om interventies te toetsen.

Als uitwerking van die aanpak zijn we begonnen met het ontwikkelen van Koos (Klimaat op orde Soest). Koos is de laagdrempelige ingang voor inwoners bij de gemeente en organisaties als SOEN/EAS, voor alles rond klimaat, energie en verduurzaming. Het is een manier om gemakkelijk samen te werken aan de energietransitie. We beginnen met een kleine locatie in de wijk Overhees. De wijk waar we nauw samenwerken met SOEN/EAS om inwoners handelingsperspectief te geven en mee te nemen in de warmtetransitie.

Een andere manier van handelingsperspectief bieden is het ontzorgen van woningeigenaren bij het isoleren van hun woning. Het MCO-programma (Meerjarige Collectieve Ontzorging) dat wij uitvoeren in het kader van onze Lokale Isolatieaanpak, helpt inwoners met advies en (financiële) ondersteuning bij het isoleren. Ter bevordering van het MCO-programma communiceren we over isoleren, subsidies en de verschillende mogelijke routes.

2. Energiebesparing

In 2024 zijn wij gestart met onze Lokale (Soester) isolatieaanpak. Voor het ondersteunen van huishoudens, die in slecht geïsoleerde woningen wonen (energielabel D, E, F, G of H), werken we met 15 gemeenten uit de provincie Utrecht samen aan het Meerjarig Collectieve Ontzorgingsprogramma (MCO). Tot en met 2027 stimuleren, informeren en ondersteunen wij inwoners bij het klaar maken van hun woningen voor de warmtetransitie (aardgasvrij verwarmen van hun woning) met een subsidieregeling. Omdat elke gemeente in Nederland een isolatie-opgave heeft, heeft Soest ervoor gekozen om aan te sluiten bij het Energie Diensten Centrum Utrecht (EDC). Samen met 25 andere Utrechtse gemeenten werkt Soest aan het verduurzamen van haar gebouwde omgeving. Het MCO-programma is het eerste samenwerkingsproject, dat vanuit de EDC-samenwerking is gestart en biedt verschillende soorten woningeigenaren, verschillende soorten (financiële) ondersteuning. Tijdens de eerste sprint in het najaar van 2024 hebben ruim 350 inwoners gebruik gemaakt van de subsidieregeling. We gaan ook in 2025 door met deze samenwerking en met het ondersteunen van bewoners van slecht geïsoleerde koopwoningen.

Draagt bij aan de doelstellingen:
Energie neutraal, Minder
energieverbruik en Iedereen
moet mee kunnen doen.

Figuur 15: Promotiebord informatieavond isolatie

In 2025 starten we een verduurzamingsaanpak voor een nieuwe doelgroep, namelijk Verenigingen van eigenaren (VvE's). Dit wordt ook een samenwerkingsproject vanuit de EDC-samenwerking.

Onze lokale isolatieaanpak financieren we vanuit de Specifieke uitkering Lokale aanpak isolatie (uitvoeringsgeld van het Nationaal isolatieprogramma)

Een van de resultaatdoelstellingen is dat Soest op 31 december 2026 bij 456 koopwoningen minimaal een isolatiemaatregel heeft gerealiseerd. In de figuur hieronder (dashboard van het MCO-programma, Winst uit je woning) zien we de resultaten tot en met 31 december 2024 (134 woningen). We zijn op goed weg. Ook zien we details: hoe vaak welk type isolatiemaatregel is gekozen, de fase van de bewonersreis, hoeveel budget van de subsidieregeling Isolatie koopwoningen Soest is uitgegeven en hoeveel CO₂-uitstoot we daarmee besparen.

Figuur 16: Dashboard van het Meerjarige Collectieve Ontzorgingsprogramma met stand (31 december 2024)

3. Energiebesparing sociale minima

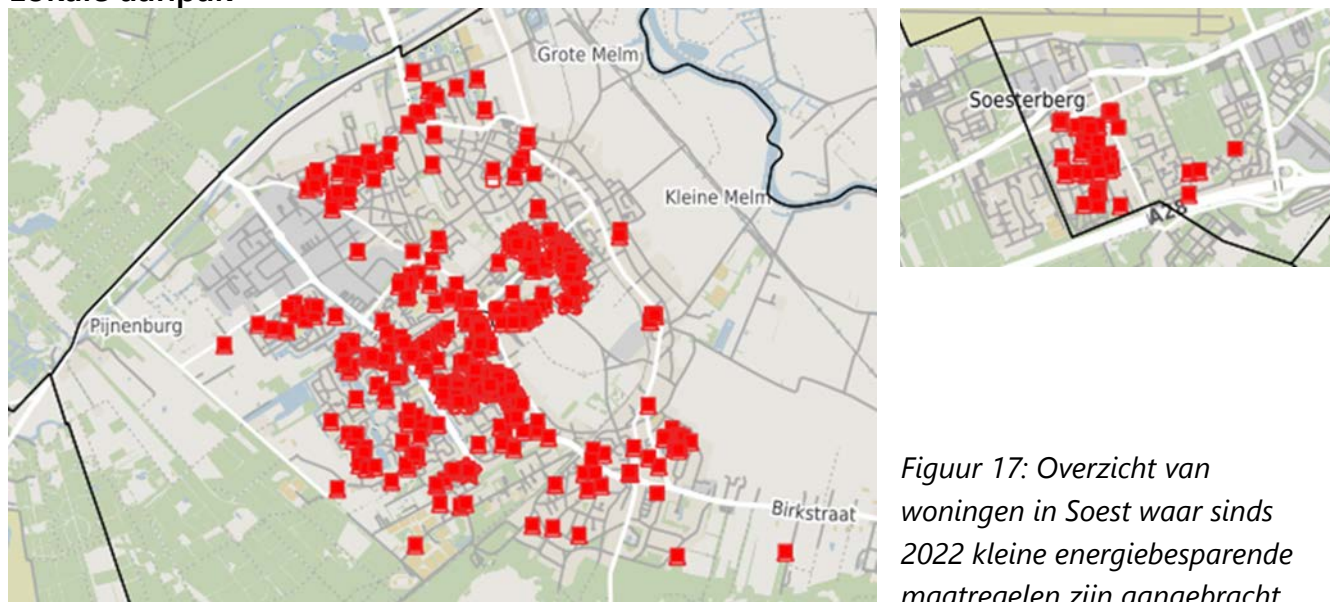
Sinds 2022 helpen we sociale minima in de gemeente Soest met energie besparen en het verlagen van hun energierekening via de energiearmoedeaanpak. Bij de start van de energiearmoedeaanpak lag de focus op snel veel huishoudens helpen, het opschalingsspoor met Klimaatroute. De komende periode werken we ons lokale spoor verder uit, met onze lokale organisaties, zoals Present en SOEN/EASSOEN/EAS.

Draagt bij aan de doelstellingen: Energieneutraal, Minder energieverbruik en Iedereen moet mee kunnen doen.

Vanaf 2022 kunnen bewoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum gebruikmaken van de gratis aanpak energie besparen. Om snel veel mensen te kunnen helpen heeft de gemeente in 2022 de hulp ingeroepen van de landelijke organisaties Duurzaam Bouwloket en Klimaatroute. Bewoners konden online-winkelen en zelf energiebesparende producten aanbrengen of zij konden een afspraak maken voor een energie-expert aan huis met een energiecoach van Duurzaam Wonen (onderdeel van Klimaatroute). In totaal zijn 1.176 bewoners geholpen door Klimaatroute of door

zelf online te winkelen bij Duurzaam Bouwloket. In totaal zijn 1706 huishoudens ondersteund met onze aanpak energiebesparing voor sociale minima. Hiervan zijn dus 530 huishoudens (1706-1176) geholpen door onze lokale ondersteuningsstructuur: de klusdagen en flexbrigade van Present, Sociale energie in wijken en Portaal. Juist in de wijken waar het project Sociale energie in wijken draait, zijn hoge percentages woningen voorzien van kleine energiebesparende maatregelen: 60% in Smitsveen, 45% op De Eng en voorlopig 30% in Soesterberg.

Lokale aanpak

Figuur 17: Overzicht van woningen in Soest waar sinds 2022 kleine energiebesparende maatregelen zijn aangebracht

In 2024 is de rol van de lokale organisaties groter geworden. Lokale organisaties en vrijwilligers kennen de wijk en de bewoners en kunnen bewoners beter ondersteunen. Daarom spelen lokale organisaties en vrijwilligers een belangrijke rol bij de hulp bij energie armoede. In de komende periode wordt hun rol steeds groter.

Sociale Energie in Soester wijken

'Sociale energie in Soester wijken' combineert energiehulp met een sociale aanpak. Sociale energie in Soester wijken is actief in de wijken Smitsveen, De Eng en het dorp Soesterberg. Het is een samenwerking tussen bewoners en organisaties die in de wijken actief zijn. Vijftien organisaties zijn betrokken: Stichting Balans, Stichting Present, SOEN/EAS, woningcorporatie Portaal, woningcorporatie De Alliantie, Welzin, SWOS, Vredekerk Soesterberg, Weggeefbasis Soesterberg, Stichting Hulpdienst Soesterberg, De Cultuurmakelaar, Hip Helpt, Het Groene Gala, Stichting VAnG en gemeente Soest. Dit project begon klein in Smitsveen. Inmiddels is het een aanpak en werkwijze om de sociale cohesie en inwonerkracht te versterken in drie wijken. Inwoners, de 'buurtverbinders', sturen en bepalen aan welke problemen of thema's zij werken. Alle organisaties, actief in de wijken, ondersteunen hen daarbij. De inwoner staat hier echt centraal. Het versterken van de sociale cohesie is bij deze doelgroep nodig om 'achter de voordeur' te kunnen komen en om aan de slag te gaan met energiebesparing. We merken wel dat er extra aandacht nodig is om de buurtverbinders enthousiast te maken voor het thema Energie. In onze ontwerpende aanpak onderzoeken we onder andere hoe we dat beter voor elkaar kunnen krijgen. Bijvangst van dit project is dat de gemeente dichterbij haar inwoners komt te staan. En dat het inwoners in hun kracht zet om zelf aan de slag te gaan in hun wijk (met o.a. energie). Op www.energie-in-soest.nl leest u meer over de aanpak en activiteiten.

Energie in Smitsveen

In 2024 was de energiebesparingsactie in Smitsveen klaar. Daar werd de overstap gemaakt van een 'energie' project naar een aanpak of werkwijze die werkt aan het versterken van sociale cohesie in een wijk en actief burgerschap. Belangrijke voorwaarden om in een buurt of wijk, samen met inwoners, te kunnen werken aan een wijkuitvoeringsprogramma (WUP, warmtetransitie).

Zes bewoners ('buurtverbinders') en zeven organisaties organiseerden activiteiten binnen de thema's groeten&ontmoeten, een veilige wijk, een schone wijk en een energiezuinige wijk. Een wijkmarkt, wijkfeest, twee wijkdinners en een schoonhoudfest brachten de bewoners dichter bij elkaar.

Figuur 18: Wijkfeest in Smitsveen

Sociale energie in Soester wijken en in Soesterberg

Binnen het project 'Sociale Energie in Soester wijken' werden op de De Eng en in Soesterberg in 2024 energieklassen uitgevoerd. Vrijwilligers van Present hebben bewoners geholpen met het aanbrengen van kleine energiebesparende maatregelen zoals radiatorfolie, radiatorventilatoren, waterbesparende douchekop, ledlampen, etc. In totaal zijn 380 woningen door vrijwilligers van Present geholpen met energiebesparende maatregelen.

Figuur 19: Vrijwilliger die energiebesparende maatregelen aanbrengt

Flexbrigade Soest

In 2024 is door Present Soest ook de flexbrigade gestart. Dit zijn vrijwilligers die op afspraak langsgaan bij sociale minima. De vrijwilligers van de flexbrigade nemen in 2025 de rol over van de landelijke organisaties. In samenwerking met SOEN/EAS werkt Present aan uitbreiding en verbetering van de hulp.

Figuur 20: Vrijwilligers van Present Soest

Woningcorporatie Portaal

Woningcorporatie Portaal heeft tijdens de reguliere werkzaamheden in de wijk Smitsveen in 150 woningen energiebesparende producten aangebracht. Het gaat bijvoorbeeld om radiatorventilatoren, stekkerdozen met schakelaar, douchetimers en ledlampen. Ook voorziet Portaal in 2024-2025 215 woningen aan de Varenstraat van nieuwe puien, inclusief kozijnen en HR++-glas. Dit geeft de bewoners meer wooncomfort en lagere stooklasten.

Gezond Verzekerd

Mensen met een laag inkomen hebben in Gemeente Soest de mogelijkheid om zich te verzekeren via gezondverzekerd.nl. Vanaf 2024 is ook de energiemodule beschikbaar voor bewoners met een laag inkomen, zodat zij altijd een voordelig contract kunnen afsluiten met een energieleverancier. Duurzaam Bouwloket, Klimaatroute, Stichting Balans en Stichting Present Soest worden gefinancierd vanuit de Specifieke uitkering Aanpak energiearmoede.

4. Aardgasvrij Soest

Met het inwerking treden van de Wgiw (1 juli 2025) wordt een Omgevingsprogramma Warmte verplicht. Hierin staat welke wijken in de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. We zijn de laatste maanden van 2024 begonnen met het organiseren van werksessies om invulling te geven aan het omgevingsprogramma warmte. We informeren de raad over de voortgang van het omgevingsprogramma.

Draagt bij aan de doelstellingen:
Energie neutraal, Minder
energieverbruik en Iedereen
moet mee kunnen doen.

Onderdeel van het Omgevingsprogramma Warmte in de bronnenstrategie. We onderzoeken hierin de potentie van duurzame warmtebronnen in Soest om een aardgasvrije gemeente vorm te geven. Naast bestaande bronnen analyseren we de haalbaarheid van warmtewinning uit de RWZI en geothermie. Een ander deel van het Omgevingsprogramma wordt de kavelstrategie. De Wet Collectieve Warmte (Wcw) geeft gemeenten meer regie over de warmtetransitie. Dit biedt de gemeente de mogelijkheid warmtekavels vast te stellen en toe te wijzen aan warmtebedrijven. Warmtekavels zijn afgebakende gebieden waarin een collectief warmtesysteem, zoals een warmtenet, ontwikkeld of onderzocht wordt. Per warmtekavel mag slechts één warmtebedrijf warmte leveren. Voor kleine systemen (tot 1.500 aansluitingen) gelden soepelere regels.

Samenwerking met lokale initiatieven zoals SOEN/EAS is cruciaal. In 2024 versterkten we de samenwerking door gezamenlijke projecten. Een daarvan is het samen met Warmtetransitiemakers ontwikkelen van een bewonersreis, die inzicht geeft in het proces en knelpunten van de warmtetransitie. Ook is gezamenlijk een tijdlijn richting een WijkUitvoeringsPlan (WUP) ontwikkeld. Die kunnen we gebruiken als een project in een wijk concreter wordt, zoals in Overhees.

In Overhees wordt een collectief warmtesysteem op basis van aquathermie (warmte opgewekt uit oppervlaktewater met een warmtewisselaar) gerealiseerd. De pilot bij kinderboerderij Veenweide is succesvol afgerond. Een vervolgstap is het aansluiten van drie woningen in de wijk op verwarming via

oppervlaktewater. De vergunningsaanvraag voor de aanleg van de warmtewisselaar voor deze zogeheten voorbeeldwoningen, loopt. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een technisch, financieel en participatieplan voor het opschalen naar de hele wijk.

In 2024 is ook het onderzoek afgerond naar een bronnet in Soestduinen. Een bronnet is een klein warmtenet aangesloten op een lokale bron. In Soestduinen is onderzocht of warmte te winnen is uit het drinkwaterpompstation van Vitens voor het verwarmen van woningen. Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat een bronnet in Soestduinen mogelijk is, maar vergeleken met een individuele oplossing veel duurder. Wel ging tijdens het project de helft van de wijk actief aan de slag met verduurzamen. 10% van de oorspronkelijk slecht geïsoleerde jarennegentigwoningen zijn nu van het gas af en er zijn er nog meer onderweg.

In 2024 werd ook steeds duidelijker dat een verbindende functie tussen gemeente en inwoners noodzakelijk is om de warmtetransitie succesvol te maken. Het benutten van kennis, kunde en inwonerkraft is essentieel om grote en toekomstige opgaven samen aan te pakken. Daarom willen we initiatieven in buurten beter en integraler ondersteunen, wat de relatie tussen inwoners en gemeente versterkt. Ook het aandachtsgebied Sociale leefomgeving wil een dergelijke functie gaan invullen, met het vertrek van de verbindelaar van Soesterberg. Wij zoeken met hen de verbinding om op een professionelere en integralere wijze initiatieven van inwoners te gaan ondersteunen.

Figuur 21: Woning ondergaat blowerdoortest tijdens 'Kierenjacht' in Overhees

5. Realisatie van windenergie

Het afgelopen jaar is de haalbaarheid van windturbines op de Defensierreinen Vlasakkers en langs de A28 (Leusderheide) onderzocht in het OER (Opwek Energie op Rijksgroonden) project 'Zon en wind langs de A28'. Hiervoor voerden we diverse stakeholdergesprekken en zijn technische onderzoeken uitgevoerd.

Naast de onderzoeken naar geluid, slagschaduw, radar en natuur is ook de invloed op het gebruik van de oefenterreinen van Defensie onderzocht. Op 9 december maakte Defensie bekend geen ruimte te zien voor windturbines op de Vlasakkers en de Leusderheide.

Met het wegvallen van deze terreinen voor wind valt een groot deel van het RES-bod en onze eigen opwekambitie weg. In 2025 bekijken we welke gevolgen dit heeft en welke scenario's mogelijk zijn. Binnen OER A28 gaan we wel door met het onderzoek naar zon op de carpoolplaats bij Soesterberg.

Draagt bij aan de doelstellingen: een beter gebalanceerd lokaal energiesysteem en iedereen moet mee kunnen doen.

Voor windenergie naast de Isselt zijn we nog in afwachting van de vergunningsprocedure bij de Gemeente Amersfoort. Inmiddels is daar een ontwikkelaar voor aangesteld. Naar verwachting komt er rond de zomer van 2025 meer duidelijkheid over de verlening van de omgevingsvergunning. We starten, bij een succesvolle vergunningsprocedure bij Gemeente Amersfoort, met de verkenning naar de mogelijkheden ten westen van de Isselt op Soester grondgebied.

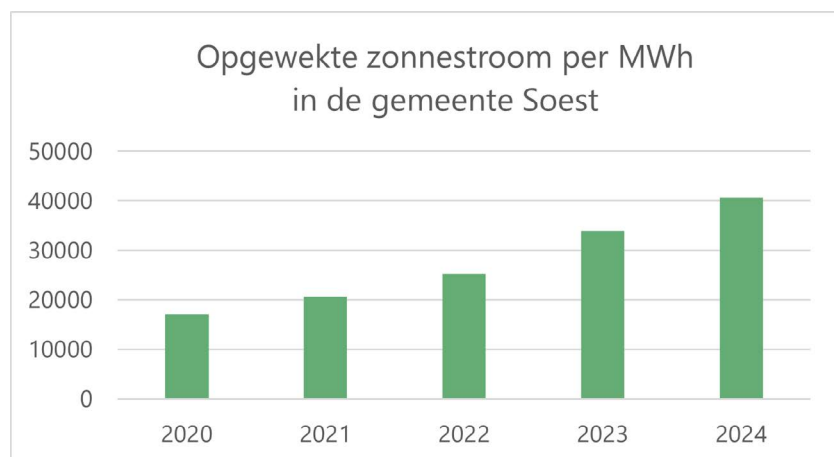
6. Zon op dak

In de RES hebben we een ambitie voor grootschalige zonne-energie op daken toegezegd van 19 hectare. Die oppervlakte staat gelijk aan ongeveer 45% van de potentie op geschikte grote daken waar nog geen zonnepanelen liggen binnen de gemeentegrenzen. Op verschillende manieren proberen we hier invulling aan te geven, al is dit niet altijd eenvoudig.

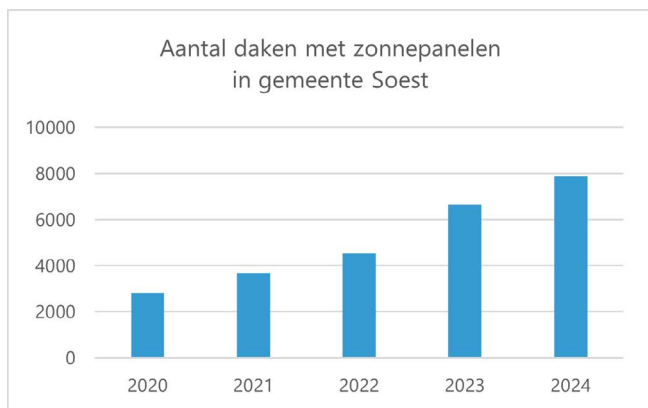
Draagt bij aan de doelstellingen: een beter gebalanceerd lokaal energiesysteem en iedereen moet mee kunnen doen.

Voor het opwekken van zonne-energie zijn we afhankelijk van veel externe factoren. Hierdoor is het lastig te bepalen welke invloed we hebben als gemeente. Bij de provincie Utrecht is de verwachting dat maar 50% van het theoretische potentieel in de praktijk haalbaar is. Niet in 2030 maar in 2050 en verder. Daarom is het vooral belangrijk om te kijken naar het opwekpotentieel waar wij direct invloed op hebben zoals het verduurzamen van ons eigen vastgoed, ondersteuning bij lokale initiatieven of aansluiten bij trajecten in de regio. Een voorbeeld is het zonnedak van de Eemschutters. In 2024 maakten we het mogelijk dat SOEN/EAS een collectief zonnedak kan realiseren op het dak van ons pand aan de Eemweg 2C. Het pand in gebruik van schietvereniging de Eemschutters krijgt 180 panelen, gefinancierd door Soesters.

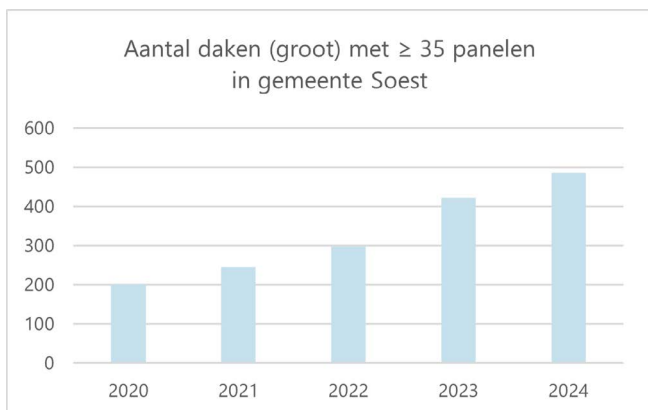
Samen met Bureau Regio Amersfoort (BRA) en de gemeenten in de RES-regio zijn we aan het kijken of we gezamenlijk een aanpak kunnen ontwikkelen voor zon op maatschappelijke vastgoed. Daarnaast loopt er vanuit het BRA een voorbereiding voor een aanbestedingsprocedure voor het plaatsen van solar carports. Soest heeft daar meerdere locaties voor aangedragen waarvan er één kansrijk is. We verwachten dat in mei het besluitvormingsproces gaat starten.

Figuur 22: Ontwikkeling opgewekte zonnestroom per MWh in Soest

Figuur 23: Hoeveelheid daken met zonnepanelen in Soest

Figuur 24: Hoeveelheid grote zonnedaken in Soest (> 35 panelen)

Voor de bedrijventerreinen Soestdijkse Grachten is in kaart gebracht welke belemmeringen er spelen (naast netcongestie) voor het plaatsen van zonnepanelen, dit biedt een basis voor de acties die hier nodig zijn om meer zonne-energie te kunnen opwekken.

Ook bij de Soester inwoners is het aantal zonnepanelen in 2024 nog flink gestegen, zoals de bovenstaande grafiek laat zien. In verhouding tot 2023 is de stijging echter wel afgenomen. Dit komt enerzijds doordat steeds meer daken al zonnepanelen hebben. Anderzijds speelt mee dat dit jaar is besloten om het salderen gefaseerd af te bouwen.

Dit betekent niet dat zonnepanelen op de lange termijn niet meer rendabel zijn voor inwoners. Door het energieverbruik beter af te stemmen op de opwek, zal de terugverdientijd niet langer worden¹. Daarnaast zullen in de toekomst energiegemeenschappen een grotere rol gaan spelen.

Een energiegemeenschap is iedereen van de lokale gemeenschap die meedoet. Dit zijn burgers, bedrijven, gemeenten en eigenaren van maatschappelijk vastgoed. Via de energiegemeenschap hebben deelnemers democratische zeggenschap over hun energiesysteem. Deelname hieraan kan voor inwoners zeer rendabel zijn, vooral als zij ook zelf stroom opwekken. Zij ontvangen dan een betere vergoeding voor hun opgewekte stroom dan bij een energieleverancier en kunnen bovendien goedkoper stroom afnemen.

¹ Feitenbasis aanpassing salderingsregeling zonne-energie - CE Delft

Als gemeente Soest volgen we de ontwikkelingen op dit gebied en onderzoeken we hoe we als gemeente kunnen bijdragen aan het ondersteunen van dit soort initiatieven.

7. Lokale maatwerkoplossingen netcongestie

We gebruiken steeds meer stroom en we wekken steeds meer elektriciteit zelf op. Dit komt doordat we minder aardgas en meer stroom gebruiken om onze huizen te verwarmen, meer zonnestroom opwekken, meer nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen bouwen en meer elektrische auto's gebruiken.

Daarnaast gebruiken we vaker stroom op hetzelfde moment. Hierdoor raakt ons stroomnet overbelast. Dit heet 'netcongestie'.

Draagt bij aan de doelstellingen: een beter gebalanceerd lokaal energiesysteem.

Op twee bedrijventerreinen ontwikkelen we energyhubs waardoor het (ondanks netcongestie) mogelijk wordt om energie te delen. Door te beginnen met deze aanpak geven we ondernemers en onze lokale economie de ruimte om te groeien. In 2024 hebben we een met hulp van de Provincie Utrecht een eerste verkenning uitgevoerd naar energyhubs in Soest. Hieruit blijkt dat de ontwikkeling nog zo nieuw is dat er nog veel onzekerheid is over wat wel en niet kan met het uitwisselen van energie. Dat maakt het voor ondernemers lastig om in te stappen. Ondanks deze lastige situatie hebben de ondernemers samen met de gemeente besloten verder te gaan!

Op de Centurionbaan in Soesterberg is er een Ehub-regisseur actief, op de Soestdijkse Grachten hebben we in december een samenwerkingsovereenkomst kunnen sluiten met de recent opgerichte energiecoöperatie voor bedrijven. We verwachten dat in 2025 een klein aantal bedrijven een groepscontract aan kunnen gaan en zo voor de komende jaren vooruit kunnen. De prognose is dat dit aantal kan worden uitgebreid in 2026.

Door nu ervaring op te bouwen met netbewust bouwen kunnen we ontwikkelingen in de toekomst beter faciliteren. Aan de Dalweg maken we daarom een begin met een collectief energiesysteem voor de geplande 200 woningen. Om het energiesysteem beter in balans te brengen is het aansluiten van het gemeentehuis een logische stap. Hierover heeft het college in 2024 een principebesluit genomen. In 2025 leggen we een definitief voorstel tot besluit voor. Al deze oplossingen dragen bij aan het ontlasten van het overbelaste stroomnet.

Figuur 25: Ondertekening samenwerkingsovereenkomst met energiecoöperatie

8. Energiesysteem van de toekomst

De transitie naar het energiesysteem van de toekomst duurt tot zeker 2050. Naast het opwekken van duurzame energie is er behoefte aan veel extra infrastructuur om in de groeiende vraag naar elektriciteit te kunnen voorzien.

Draagt bij aan de doelstellingen: een beter gebalanceerd lokaal energiesysteem.

In 2024 hebben we samen met Stedin een samenwerkingsovereenkomst afgesloten om te zorgen dat we samen op een efficiënte manier locaties zoeken voor de plaatsing van transformatorhuisjes. Deze huisjes zijn essentieel voor de energievoorziening en daarmee ook voor de energietransitie. Als er een keuze gemaakt is nemen we de inwoners mee en zorgen we dat de huisjes zo goed als mogelijk passen binnen de wijk. We gaan in 2025 starten in de wijk 't Hart, de eerste stap wordt een verkenning van mogelijk plaatsen waar huisjes zowel wenselijk als onwenselijk zijn. 't Hart wordt een uitdaging omdat er in de wijk nu al een tekort is aan openbare ruimte en parkeerplaatsen.

Tussen Soest en Baarn zoeken we naar een locatie voor een nieuw 150kV transportstation, begin 2025 starten we met het participatietraject. Dit doen we samen met Stedin en collega's vanuit RO.

In 2024 is er een eerste stap gezet met een provinciale energievisie en een concept-pMIEK lijst. In 2025 kijken we wat dit betekent voor de lokale plannen voor de gemeente Soest, hiermee geven we invulling aan een nieuw vakgebied, namelijk energieplanologie.

9. Interne opgave

De interne opgave richt zich op het terugdringen van onze eigen CO₂-uitstoot en het verminderen van ons energieverbruik, maar ook op circulair, opgavegericht en integraal werken. In het energieprogramma zijn hiervoor 3 mijlpalen vastgesteld:

Draagt bij aan de doelstellingen: de energietransitie is beter geïntegreerd in ons werk.

Voortgang op Actieplan CE (Circulaire Economie)

In het energieprogramma is de mijlpaal opgenomen om het actieplan in 2024 vast te stellen. Dit is niet haalbaar gebleken en verplaatst naar 2025. In 2024 is het volgende behaald ten aanzien van de circulaire opgave:

Zoals afgesproken in het Coalitieakkoord 2022-2026, hebben we een nulmeting uitgevoerd om de stand van zaken op de circulaire transitie inzichtelijk te maken. Dit gaat over de voortgang op de ambitie om in 2030 50% minder grondstoffen te gebruiken en in 2050 volledig circulair te zijn. De nulmeting laat zien dat we, met de onderzochte werkwijze van 2023, als organisatie niet de CE- doelstellingen gaan halen. Het college heeft daarom gevraagd om met een Actieplan CE inzichtelijk te maken op welke wijze de organisatie circulair denken en doen kan integreren in het werken.

Vervolgens zijn we aan de slag gegaan om in samenwerking met diverse teams, MT en college, een concept Actieplan CE op te stellen. Dat is een integraal proces waarbij samen met collega's is geformuleerd wat nodig is om circulaire doelen te behalen. Dit is dus ook afgestemd met relevante ontwikkelingen zoals de Omgevingsprogramma's, de actualisatie van het grondstoffenbeleid en

de MVOI (maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen). In het actieplan maken we onderscheid in acties op de thema's: afval, openbare ruimte, gebiedsontwikkeling, economische zaken, bedrijfsvoering en energie. Het proces van het ontwikkelen van het actieplan heeft al geleid tot meer bewustwording en samenwerking op de opgave binnen de organisatie. In 2025 zal besluitvorming van het definitieve plan door college plaatsvinden.

Parallel aan de ontwikkeling van het Actieplan CE, hebben we in 2024 de samenwerking gezocht met medeoverheden en andere partners. Via regionale werkgroepen, de provincie en de VNG is de gemeente Soest nu aangehaakt bij ontwikkelingen op CE. Dit helpt ons om deze relatief nieuwe opgave aan te pakken en gebruik te maken van kennis en ervaring elders.

Tot slot hebben we eind 2024 het Circulair Ambachtsnetwerk Soest (CANS) opgezet in samenwerking met kringloopcentrum SKS Store en RMN. Hiervoor hebben wij ook een samenwerkingsovereenkomst getekend met deze partijen en een eerste succesvolle netwerkbijeenkomst gehad met lokale maatschappelijke partners. CANS moet zorgen voor meer verbinding, inspiratie en hulp bij het uitvoeren van ideeën om slimmer en zuiniger om te gaan met materialen. Denk aan reparatie, hergebruik en spullen delen. Zo kan worden voorkomen dat iets afval wordt. CANS is bedoeld voor lokale partijen en voor inwoners. CANS zet zich ook in voor sociale leer-werkplekken en onderwijs om over dit onderwerp te leren.

Figuur 26: Ondertekening samenwerkingsovereenkomst CANS v.l.n.r.: Sietske Klein-de Jong, directeur RMN, Aukje Treep-Van Hoeckel, wethouder gemeente Soest en Sietske van der Vijgh, directeur SKS Store.

Voortgang uitdragen transitiedenken

In het energieprogramma staat het uitdragen van transitiedenken als mijlpaal voor 2024/2025. In 2024 hebben we hier een begin mee gemaakt door het organiseren van de Soestainable Challenge voor medewerkers waarin we onze eigen duurzame gedrag onder een kritische loop hebben gelegd (zie onderstaande foto's). In 2025 gaan we het transitiedenken verder brengen in de organisatie.

Figuur 27: Prijsuitreiking Soestainable Challenge met MT-lid Giliam Roolant

Figuur 28: Deelnemende ambtenaren tijdens de prijsuitreiking van de Soestainable Challenge

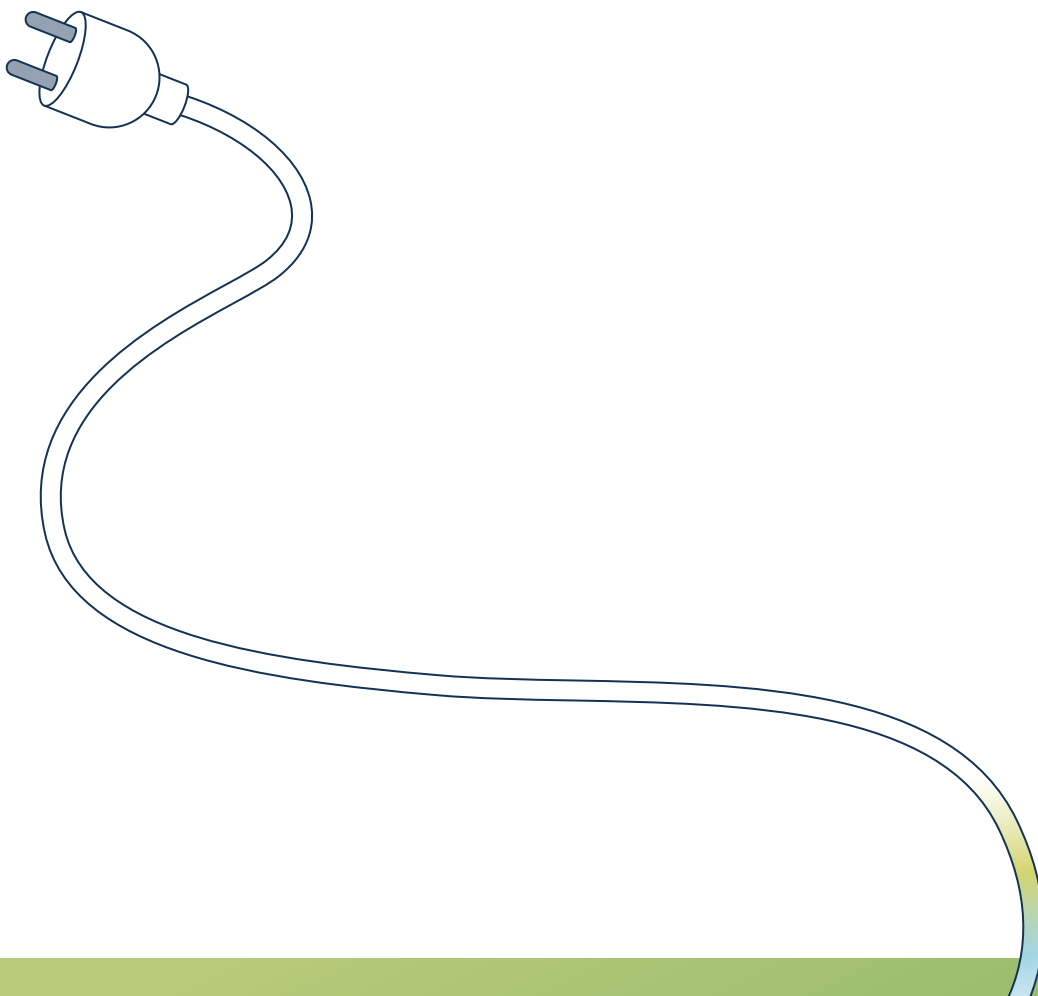
Voortgang behalen certificaat niveau 4 CO₂-Prestatieladder

In het energieprogramma staat het behalen van een hoger niveau op de CO₂-Prestatieladder, namelijk van 3 naar 4, als mijlpaal voor 2026. In 2024 hebben wij het monitoren en reduceren van onze eigen CO₂-Footprint voortgezet conform niveau 3. In maart 2024 behaalden we opnieuw de certificering voor niveau 3. Volgens de regelgeving van die certificering rekenen wij ook één zesde deel van de footprint van RMN mee. In 2024 heeft RMN een KAM-coördinator aangesteld. Daar werken wij sindsdien nauw mee samen om gezamenlijk CO₂-reductie en monitoring voort te zetten. Ook zijn we samen met andere afdelingen van de gemeente aan de slag gegaan met de vraag hoe we verduurzaming van onze eigen assets (maatschappelijk vastgoed, tractie) kunnen versnellen. In 2025 vinden de werkzaamheden plaats om de organisatie gereed te maken voor een certificaat op niveau 4.

10. Financiering van de transitie

We werken momenteel in de energietransitie met gelden die we krijgen van het Rijk (CDOKE, SpUks), provincie (UsEt) en met de gemeentelijke bijdrage. In de begroting 2025 stelde de gemeenteraad 1 miljoen beschikbaar tijdens de looptijd van het programma. Dat gebruiken we om initiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen. In 2025 richten we daarvoor een subsidieregeling in. Deze zal de vorige regeling, het Energiefonds Samen, vervangen en verbreden. Voor subsidies voor onze eigen organisatie is vorig jaar een inventarisatie gemaakt van beschikbare subsidies en in hoeverre de gemeente daar gebruik van maakt. Daar hebben wij een slag op gemaakt om te kijken welke relevant zijn voor het thema Klimaat. In 2025 onderzoeken we welke subsidies we nog kunnen benutten.

Draagt bij aan de doelstellingen: iedereen moet kunnen meedoen.

4. Samenwerking

De kern van het energieprogramma is de inwoner centraal staat en dat zonder samenwerken we onze doelen niet kunnen halen. Samenwerken is lastig en vraagt tijd en aandacht. Dat geldt des te meer wanneer de inhoud complex en dynamisch is, zoals bij de energietransitie. Hieronder beschrijven we de belangrijkste overleggen waarin we samenwerken. Ook beschrijven we wat onze belangrijkste aandachtspunten daarbij zijn. In samenwerkingen met inwoners, ondernemers en belangrijke partners vragen we expliciet om feedback. Door na te gaan in hoeverre onze inspanningen aansluiten bij hun verwachtingen, kunnen we beter onze rol vervullen.

Omdat in deze overleggen inwoners met een specifiek belang zijn vertegenwoordigd zijn, en we ook het geluid van individuele inwoners willen horen, organiseren we ook inwoneronderzoek. Het is niet uit te sluiten dat individuele inwoners op een later moment ook aansluiten bij bijv. de Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding of Klankbordgroep.

4.1 Samenwerkingen met inwoners, ondernemers en organisaties

- **Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding** Met het oude Energieprogramma 2020-2025 is een Taskforce CO₂-reductie opgesteld met stakeholders uit de gemeente. Eén van de actiepunten uit het nieuwe energieprogramma is het verder doorontwikkelen van deze Taskforce. Dit heeft geleid tot de oprichting van de Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding waar we samen met onze partners kijken naar hoe de reductie van CO₂ zich ontwikkelt. Dit netwerk (met zelfgekozen naam) bestaat uit organisaties en bedrijven uit Soest die zich elk op hun eigen manier bezighouden met klimaat en energie. In dit netwerk kunnen de partijen informatie uitwisselen en samenwerkingsverbanden aangaan rondom verschillende thema's binnen de energietransitie en duurzaamheid. Daarnaast vragen we de groep te reflecteren op de prestaties van de gemeente. Die reflectie is te lezen in deze rapportage in hoofdstuk Het is onze bedoeling het netwerk de komende tijd te bestendigen en uitbreiden.
- **Klankbordgroep Warmte** Dit is een groep van organisaties en belanghebbenden in de warmtetransitie. Deze groep heeft bijgedragen bij het maken van aantal keuzes in het energieprogramma. Zo zijn ze nauw betrokken geweest bij het kiezen van startwijken in Soest. Voor een aantal belangrijke keuzes die gemaakt gaan worden in het warmteprogramma zal de waardevolle input van deze organisaties weer gevraagd worden. Deze partijen leveren waardevolle inzichten.
- **Sociale Energie in Soester wijken** Onze succesvolle aanpak samen met sociaal domein, waarin we een integrale organisatiestructuur opzetten en in koppelkansensessie met mensen uit de wijk aan de slag gaan met de kansen die zij zien, voor o.a. energietransitie. Momenteel in 3 wijken:
 - o Smitsveen
 - o De Eng
 - o Soesterberg
- **Stuurgroep Overhees** De stuurgroep van het warmteproject in Overhees, waarin SOEN/EAS en gemeente sturen op resultaten en financiën. Deze bestaat naar het operationele overleg waarin de meer dagelijkse gang van zaken wordt beheerd.

- **Samenwerking Soestdijkse Grachten** Op de Soestdijkse grachten is op ons verzoek een energiecoöperatie van bedrijven opgericht (Energie coöperatie De Soestdijkse Grachten). Met de coöperatie hebben we sinds december 2024 een subsidierelatie.
- **Samenwerking Centurionbaan** Op de Centurionbaan hebben bedrijven zich al georganiseerd in een coöperatie. Deze is juridisch niet ingericht voor het delen van energie maar kan wel worden gebruikt als samenwerkingspartner.

4.2. Ambtelijke-bestuurlijke samenwerkingen

- RES-tafels
- OER A28
- Energie Diensten Centrum – 26 gemeenten provincie Utrecht (inclusief Bestuurlijk Overleg)
 - o Samenwerkingsproject Meerjarige Collectieve Ontzorging (isolatieaanpak) – 18 gemeenten PU
 - o Samenwerkingsproject Verduurzamingsaanpak VvE-en – 16 gemeenten PU
- Regionaal Energie Centrum (Experience-centrum energietransitie)
- Regionaal Expertise Centrum voor bedrijventerreinen
 - o In deze nieuw opgezette samenwerking zetten we samen met de Provincie Utrecht, alle gemeenten uit de regio Amersfoort, PVB en VNO-NCW een nieuw centrum op wat bedrijven helpt sneller te verduurzamen.
- Informele samenwerking met omliggende gemeenten
- Community of Practice CO₂-Prestatieladder

In bovenstaande ambtelijk-bestuurlijke samenwerkingen werken we samen aan gemeentegrens overstijgende onderwerpen, als het efficiënter is om het samen te doen en als we van elkaar kunnen leren. Van dat laatste is het Energie Diensten Centrum een succesvol voorbeeld. Veel van het werk aan het energiesysteem (RES, OER A28) overstijgt de gemeentegrens en doen we daarom samen. De Community of Practice van de CO₂-Prestatieladder helpt ons door van anderen te leren hoe we die managementtool goed in kunnen zetten om onze doelen te behalen.

Onderzoeken

- Straatgesprekken 'Hoe duurzaam ben jij'

In het voorjaar van 2024 zijn we met een camper de straat op gegaan om met inwoners het gesprek te voeren. Dat ging over hoe duurzaam zij zichzelf vinden, wat ze al doen, wat ze nodig hebben om nog meer te doen en hoe ze kijken naar wat de gemeente doet. De opbrengst van de 224 gesprekken geeft inzicht in de behoeften van inwoners en helpt ons bij het vormgeven van ons ondersteuningsaanbod en onze communicatie. Het voornemen is voortaan jaarlijks dergelijke straatgesprekken te voeren.

Figuur 29: Ambtenaar in gesprek met bewoner tijdens straatgesprekken 'Hoe duurzaam ben jij'

- Betaalbaarheid warmtetransitie

Betaalbaarheid is een veelgenoemde en belangrijke succesfactor voor de warmtetransitie. Maar wat betekent betaalbaarheid? Voor de een is dat 'niet duurder dan dat het nu is', voor de ander gaat betaalbaarheid over kosten eerlijk verdelen of over terugverdiendtijd. Samen met 15 andere gemeenten, EBN (Energie Beheer Nederland) en Populytics gaan we op zoek naar een definitie van betaalbaarheid. We onderzoeken wanneer kosten door inwoners worden geaccepteerd als 'betaalbaar'. Zowel op waardeniveau (kwalitatief) als in de portemonnee (kwantitatief). Dit gaat ons helpen in ons Omgevingsprogramma Warmte dat in 2025 vastgesteld moet worden.

- Ontwerpende aanpak

Met de bureaus Kickstad en Zeewaardig werken we aan een ontwerpende aanpak voor de energietransitie. Met deze aanpak geven we vorm aan 'de inwoner centraal'. De ontwerpende aanpak is een manier van werken die past bij het transitiedenken. Die niet een project uitrolt, maar die bottom-up begint, en zich al lerende van de ervaringen verder ontwikkelt. In 2024 hebben we voor de analyse gesprekken gevoerd met direct belanghebbenden en stakeholders, en met inwoners via straatgesprekken. In het voorjaar van 2025 gaan we de opgedane kennis toetsen tijdens pilots in de buurt. Hiervoor ontwikkelen we met de bureau's een gezamenlijk beeldmerk en identiteit, die ook een gezicht geeft aan Koos.

4.3 Reflectie Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding

De eerste bijeenkomst van deze raad vond plaats op 30 januari 2025. Daar is onder andere afgesproken dat de Actiegroep Duurzaamheid in verbinding een reflectie schrijft op de prestaties van de gemeente zoals te lezen in deze voortgangsrapportage. Deze is hieronder integraal opgenomen:

Figuur 30: Ambtenaren en bewoners tijdens de eerste bijeenkomst van de Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding

Allereerst onze complimenten voor het opstellen van deze rapportage. En vooral voor het ophalen van feedback bij de Actiegroep Duurzaamheid in verbinding. We vinden het geweldig dat de gemeente dit doet. Zowel qua overzicht over de verschillende gebieden, als qua partnerschap met initiatieven uit de samenleving.

Voor een volgende rapportage zou het mooi zijn als jullie tekstueel de hoofddoelstelling van energieneutraliteit en de projecten beter verbinden. De rapportage is nu wat gefragmenteerd. Waar dragen de projecten nou precies aan bij? Ook mist een zorgvuldige doorkijk naar 2050, en een idee over wat de gemeente doet als doelen niet haalbaar blijken. Daarnaast is er geen prioritering aangebracht in problemen en de aanpak daarvoor. Zo is er geen volgorde of planning voor de wijken die van het aardgas af gaan. Wij achten het ook zinvol om meer de verbinding met het thema klimaatadaptatie/hittestress te zoeken, vooral omdat maatregelen tegen hitteverlies in de winter (isolatie en glas) in de zomer helpen, maar dan soms ook het probleem verergeren. Hetzelfde geldt voor ventilatie.

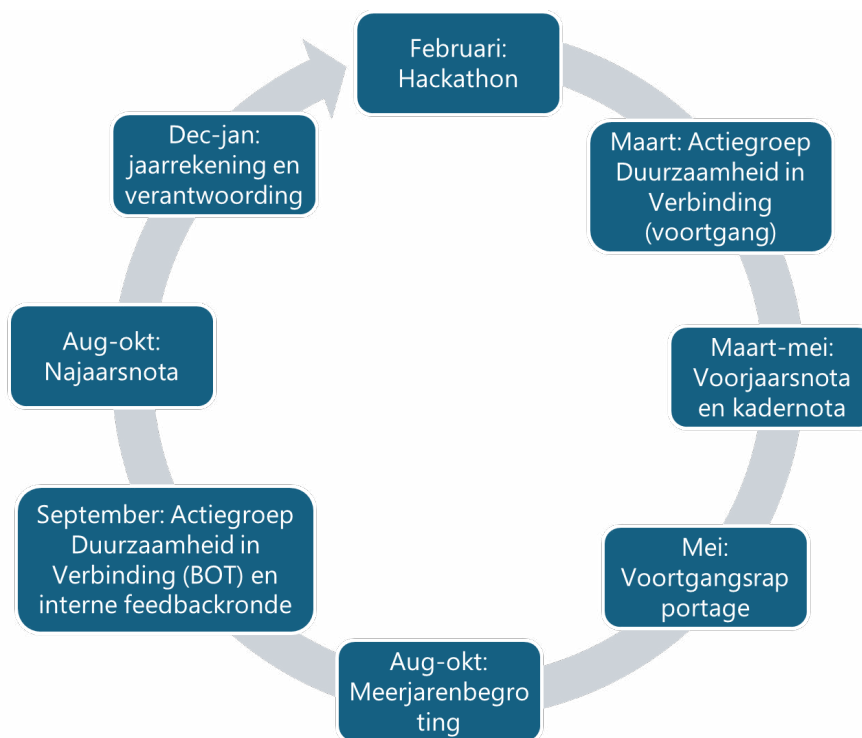
De kracht van het energieprogramma is dat je werkt aan en vanuit samenhang. Jullie hebben oog voor de integrale aanpak. Met 'maatwerk' gericht op alle bewoners, met samenwerking tussen bewoners, het maatschappelijk veld en de gemeente. En met het besef dat de energietransitie eerder een sociale transitie is dan een technisch proces. Gedrag in de woning draagt tot meer dan 30% bij aan het energieverbruik. Technische maatregelen lijken dan een snelle oplossing, die zonder aanpassingen in gedrag tegenvallen in resultaat. Dit verdient in de projecten nog meer aandacht. Dat besef biedt inspiratie om op alle niveaus (domeinen in het gemeentehuis, het brede maatschappelijk veld en op de

eerste plaats bewoners) samen te werken aan deze grote uitdaging. Niet door mensen als verschillende doelgroepen 'te betrekken', maar door te werken vanuit gedeeld eigenaarschap. Het gaat daarbij niet alleen om bewoners, maar ook om bedrijven. Dat had in de rapportage beter naar voren mogen komen. Ook omdat in het gedrag van de gemeente die verandering beter te zien is dan in het rapport.

Het werken aan energiearmoede is goed en belangrijk. Energiebesparing hoeft niet duur te zijn. Energie is er genoeg. Een huis kan zelf al warmte leveren en opslaan en die eigenschappen kunnen met weinig kosten nog flink verbeteren. Aanpakken van energiearmoede is vooral een sociaal project. Tegelijkertijd gebruiken Soesters in 'arme' wijken significant minder gas. Het doel is dat iedereen mee kan doen, maar maatregelen gericht op het welvarende deel van Soest ontbreken (vrijwel) geheel. Die moeten ook meedoen wil je meters maken. En denk ook aan wat er collectief kan. Mogelijk kunnen binnen een buurt voorzieningen grootschaliger worden aangelegd, zoals: buurtaccu, warmteopslag, kleine windmolens, warmte uit grond- en/of oppervlaktewater. Maar alleen als dat goedkoper is en blijft.

Bijlage 1: Totstandkoming voortgangsrapportage

De voortgangsrapportage is onderdeel van onze monitoringscyclus. Deze cyclus is gekoppeld aan de reguliere P&C-cyclus van de gemeente. In het plaatje hieronder zie je onze cyclus in iets meer detail. Te zien is dat we het jaar starten met wat wij onze hackaton noemen. Tijdens de hackaton nemen we als team twee dagen de tijd om te reflecteren op het afgelopen jaar en vooruit te kijken op het jaar dat komt. Ook de samenwerking binnen het team komt aan bod. Dat levert allemaal input op voor de voortgangsrapportage. Gedurende het jaar gebruiken we Bizaline als monitoringstool om de voortgang op projecten, KPI's, doelstellingen en risico's bij te houden. Tegen het einde van het eerste kwartaal vragen we onze lokale stakeholders die zijn verenigd in de Actiegroep Duurzaamheid in Verbinding om input te leveren op de voortgangsrapportage. Daarna versturen we de rapportage naar de raad. In maart starten ook de voorbereidingen voor de voorjaarsnota en kadernota. Daar zijn we met het maken van de voortgangsrapportage goed op voorbereid. Een volgende sessie van de Actiegroep Duurzaamheid is een informele bijeenkomst is waarin onderwerpen worden besproken die door de groep zijn ingebracht. Rond die tijd willen we ook een feedbackronde onder betrokken collega's van andere teams houden. Als kwalitatieve monitoring hoe wij het als team doen en waar onze leerpunten zitten in de samenwerking. Als we aan de slag gaan met de jaarrekening is dat gelijk het startsein om met de volgende voortgangsrapportage aan de gang te gaan.

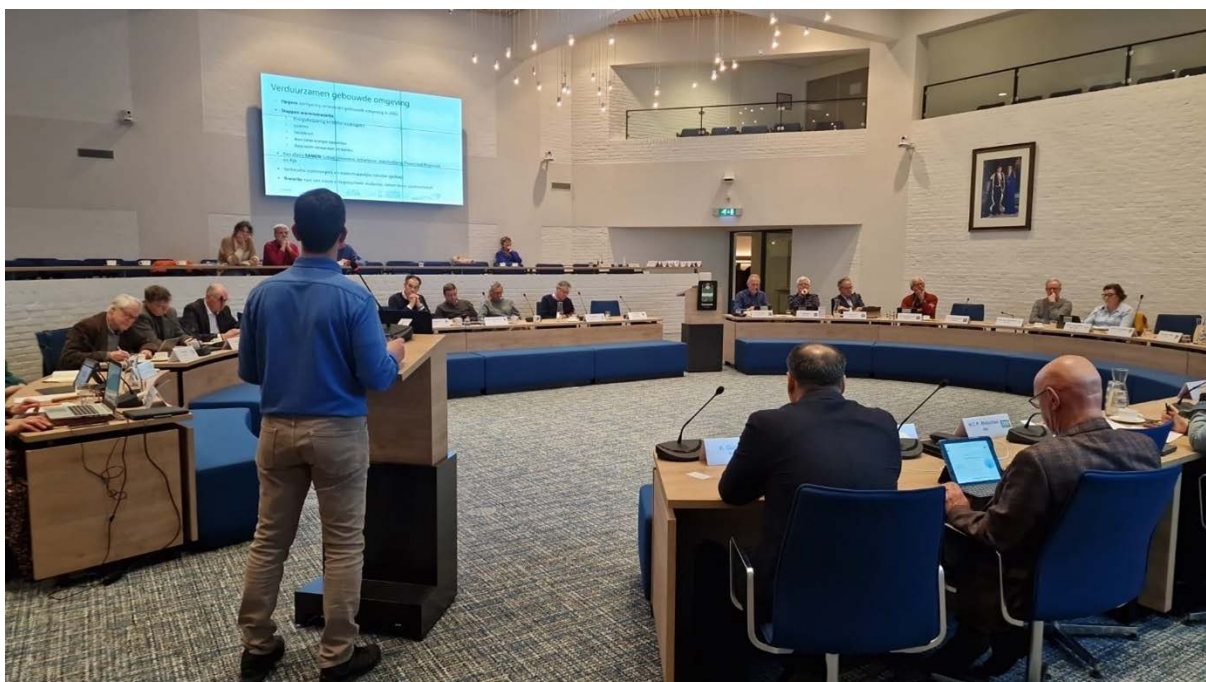
Figuur 31: Planning en control cyclus energieprogramma

Figuur 32: Wethouder Aukje Treep- van Hoeckel opent de zomerborrel met partners en vrijwilligers in Stayokay Soest

Figuur 33: Teamfoto met onderscheid programmalijnen

Figuur 34: Beeldvormende raadsbijeenkomst 'verdieping warmteaanpak'

Figuur 35: Ambtenaren tijdens een hacksessie over de stappen in de Wijkaanpak